

Pieņemts
Fiskālās disciplīnas
padomes sēdē Nr.3(42)
2020.gada 28.aprīlī
Protokols Nr.1-04/199, §1.1

FISKĀLĀS DISCIPLĪNAS UZRAUDZĪBAS STARPZIŅOJUMS

PAR LATVIJAS STABILITĀTES PROGRAMMU 2020.-2023. GADAM

Rīga, 2020

Saturs

Kopsavilkums.....	3
Saīsinājumi.....	7
1. FISKĀLĀS POLITIKAS ATTĪSTĪBA.....	8
1.1. Vispārējās valdības bilances aktuālie rezultāti	8
1.2. 2020. gada perspektīva	11
2. Fiskālo skaitlisko nosacījumu novērtējums.....	13
2.1. Skaitlisko fiskālo nosacījumu novērtējums 2013.-2018. gadam	13
2.2. Skaitlisko fiskālo nosacījumu piemērošanas novērtējums 2021.-2023. gadam.....	17
2.3. Covid-19 perioda speciālā tiesiskā regulējuma ietekme uz FDL normu piemērošanu.	19
2.4. Valsts parāda nosacījums	20
3. Ekonomikas stabilizācijas pasākumu fiskālā ietekme un fiskālie riski.....	22
3.1. Ekonomikas stabilizācijas pasākumu fiskālā ietekme.....	22
3.2. Citi fiskālie riski	23
4. MAKROEKONOMIKAS DATU ATJAUNOŠANAS PROCEDŪRA.....	25

KOPSAVILKUMS

- Latvija ir viena no zema parāda eiro zonas valstīm. Tomēr Padome vairākkārt norādīja un joprojām uzsver, ka iepriekšējos straujas izaugsmes gados fiskālā politika nenodrošināja pietiekamu pretcikliskumu.
- Padome atzinīgi vērtē valsts 2019.gada fiskālo politiku. 2019.gada provizoriskie dati norāda, ka valsts fiskālās politikas rezultātā fiskālie mērķi ir sasniegti. Vispārējās valdības budžeta deficīts ir 0.2% no IKP, plānotā deficīta 0.5% vietā.
- Stabila fiskālā politika krīzes situācijā ļāva Valsts kasei aizņemties starptautiskajos finanšu tirgos ar izdevīgiem nosacījumiem.
- Nenoteiktības apstākļos eiro zonas un atsevišķu dalībvalstu, tai skaitā Latvijas izaugsmes scenāriji krasī atšķiras. SVF paredz eiro zonas ekonomikas kritumu 2020.gadā par 7.5%, bet ECB pesimistiskākos scenārijos - līdz pat 15%. Arī Latvijas ekonomikas attīstības scenāriji ir dažādi. SVF paredz pesimistiskāko prognozi Latvijas ekonomikai, ar IKP kritumu 2020. gadā līdz -8.6%. Latvijas Banka prognozējusi Latvijas ekonomikas kritumu līdz -6.5%, komentējot, ka prognozes var pasliktināties, Swedbank ekonomisti prognozējuši IKP kritumu līdz 5.8%. Prognozētāji balstījušies pieņēmumā, ka Covid-19 uzliesmojums un karantīnas ierobežojumi noslēgsies pēc 2020. gada 2. ceturkšņa.
- Padome atbalsta nepieciešamību veidot vairākus makroekonomiskās attīstības scenārijus, jo esošās neskaidrības situācijā ir jāspēj paredzēt dinamikas maiņu un saprast fiskālās sekas ilgstošas recesijas gadījumā.
- Finanšu Ministrija, adekvāti reaģējot uz strauji mainīgo situāciju, attiecīgi mainīja vidēja termiņa prognozes. 2019.gada rudenī tika pieņemts *vidēja termiņa budžeta likums (VTBL-2020/2022)*, kurā tika paredzēts IKP pieaugums 2020.gadā par 2.8%. 2020.gada februārī tika izstrādāts *Stabilitātes programmas bāzes scenārijs (SPBS)*, kas paredzēja zemāku IKP pieaugumu (2.2%), bet globālas pandēmijas sekas vēl nebija novērtētas. SPBS ir balstīts uz makroekonomiskām prognozēm, kas tika sastādītas un apspriestas Fiskālās Disciplīnas Padomē 2020. gada 11. februārī. Attīstoties krīzei, tika izstrādāts *Stabilitātes programmas Covid-19 (SPCoV)* scenārijs, kas paredz ekonomikas sarukumu un ietver valdības pieņemtos lēmumus pandēmijas seku mazināšanai un tautsaimniecības atbalstam, bet vēl neietver valdības lēmumus 2021.gada valsts budžeta sagatavošanas kontekstā. Stabilitātes programmas izstrādes gaitā FM iepazīstināja Padomi ar SPCoV scenāriju. Padomes viedoklis tika nekavējoties nosūtīts FM amatpersonām, kā arī iekļauts šī ziņojuma nodaļā par makroekonomikas datu atjaunošanas procedūru.
- Ņemot vērā Covid-19 krīzes straujo attīstību, Padome uzskata, ka 2020.g. februārī izveidotais Stabilitātes programmas bāzes scenārijs vairs nav aktuāls, jo no februāra līdz aprīlim ekonomikas rādītāji turpina strauji pasliktināties. Līdz ar to Padome savos spriedumos pamatojas uz SPCoV scenāriju.
- Saņemot un izvērtējot Stabilitātes programmas 2020/23 aprēķinus par pieļaujamo Strukturālās bilances atkāpi 2021. gadā saskaņā ar FDL 12. panta trešās punkta nosacījumu, Padome atzīmē sekojošo:

- FM, veidojot Stabilitātes programmu un it īpaši aprēķinu par pieļaujamo strukturālās bilances atkāpi 2021. gadā, ņēma vērā bāzes scenāriju (SPBS), paredzot, ka strukturālā bilance 2021. gadā pieļaujama -1.6% apmērā no IKP, savukārt pieļaujamā atkāpe no bilances nosacījuma pieļaujama -1.1% apmērā. Pieņemot par pamatu VTIL-2020/2022, kā spēkā esošu normatīvu aktu, aprēķinātā pieļaujamā strukturālā bilance būtu -0,3% no IKP 2021. gadam, kamēr pašā likumā tā ir noteikta -0,5%.
- Abos aprēķina variantos Padome saskata nepilnības, jo:
 1. Salīdzinot bāzes scenāriju (SPBS) ar SPCov scenāriju, jāņem vērā, ka SPCov scenārijā pastāv nepilnības potenciālā IKP un izlaižu starpības novērtēšanā.
 2. Salīdzinot ar SPBS, VTIL-2020/2022 scenārijs ir vēl vairāk novecojis, un SPBS bija iespēja ņemt vērā 2019. gada faktiskos nodokļu ieņēmumus.
 3. Salīdzinot VTIL20/22 un SPCov scenārijus un neveicot korekciju par 2019.gada faktiski iekasētiem nodokļiem, tiek iegūts procentuāli mazāks ieņēmumu kritums 2021.g. (-3.9% pret -5.1%) un līdz ar to strukturālā bilance kļūst pilnīgi citādāka.
 4. Ņemot vērā, ka FDL 12. pants tiek izmantots pirmo reizi, veidojot nākošo VTIL 2021/2023 būtu nepieciešama diskusija ar FM, izstrādājot vienotu metodoloģiju atkāpes aprēķināšanai.
- Padome atzinīgi vērtē Stabilitātes programmā izteikto apņemšanos saskaņot ar Padomi pieļaujamās atkāpes lielumu (FDL 12.panta trešās daļas kontekstā), izstrādājot vidēja termiņa budžeta ietvara likumu 2020. gada rudenī. Tādējādi gan 2021., gan turpmāko gadu strukturālā bilance un pieļaujamā atkāpe no tās tiks atkārtoti skatīta un saskaņota Padomē veidojot VTIL 2021./2023.
- Padome saskata ievērojamas nepilnības potenciālā IKP novērtējumā un uzskata, ka tās ir jānovērš pirms darba uzsākšanas pie nākamā VTIL 2021/2023. Dotajā brīdī, ņemot vērā augsto nenoteiktību par turpmāko ekonomikas attīstību, uzskatāms, ka FM piedāvātajā potenciālā IKP balstītie aprēķini ir saskaņojami kā tehniski pieņēmumi, kuriem ir nepieciešama korekcija un turpmāka saskaņošana ar Padomi.
- Padome uzsver, ka potenciālā IKP aprēķinu nepieciešams pilnveidot, pielāgojot to ilgtermiņa trendam un novēršot nepilnības attiecībā uz strukturālās bilances un cikliskās komponentes novērtējumu ex-post, kam ir būtiska nozīme FDL 11. panta prasību ievērošanai.
- Pārbaudot fiskālos skaitliskos nosacījumus (izdevumu griestus), par spēcīgāko atzīstams bilances nosacījums, kas paredz maksimālo pieļaujamo izdevumu apmēru 2021. gadam 10 436,7 EUR, 2022. gadam 10 619,0 EUR un 2023. gadam 11 026,1 EUR. Tomēr ņemot vērā, ka Padome izteikusi šaubas par potenciālā IKP novērtējuma ticamību, uzskatāms, ka aprēķins nevar tikt izmantots par pamatu VTIL 2021/2023 sastādīšanai, kamēr FM un Padome nav panākusi vienošanos par potenciālā IKP novērtējumu.
- Salīdzinot ar VTIL-2020/2022, 2021. gadā ir vērojams izdevumu pieaugums 53.5 miljona EUR apmērā, bet jau 2022. gadā sagaidāma budžeta konsolidācija 175.8 miljonu EUR apmērā, kas liecina par Valdības apņemšanos stimulēt ekonomikas attīstību krīzes laikā un strauji samazināt izdevumus krīzes posmam noslēdzoties. Ņemot vērā situācijas ierobežoto prognozējamību, jāpieņem, ka īpaši 2023. gada aprēķiniem pašlaik ir tehnisks raksturs.

- Iepriekšējos gados, kad ekonomika strauji attīstījās, valsts parāds netika būtiski samazināts, turklāt tika realizēta prakse pieņemt budžetu ar deficītu arī rīkojoties procikliski. Lai gan Latvijā valsts parāds ir salīdzinoši zems, valdība VTbil 2020/2022 bija apņēmusies turpināt parāda samazināšanu, pašlaik šī apņemšanās nav realizējama. Pašlaik nav arī zināms cik ilgi turpināsies Covid-19 krīzes sekas, bet jau 2020. gadā paredzams, ka no Māstrihtas kritērija 60% pret IKP robežas, vispārējās valdības parādu šķir vien 8.3%. Turpmākos gados situācija pasliktināsies un 2021. gadā līdz 60% sliekšnim paliks 7.8%, 2022. gadā 6.7% un 2023. gadā 6.9%. Jāņem vērā, ka pasliktinoties ekonomiskai situācijai un krītoties IKP, pastāv nopietns risks šo sliekšni pārkāpt, kam sekos gan fiskālās ilgtspējas apdraudējums, gan Latvijas kredītreitinga pasliktināšanās, gan iespējamās korekcijas SIP ietvaros.
- Padome uzskata, ka fiskālā prognoze ir optimistiskāka par makroekonomikas dinamiku. FM paredz 2021.gadā IKP pieaugumu tikai par 1%, bet budžeta deficīts sasniedz ievērojami zemāko līmeni, salīdzinot ar iepriekšējo gadu - ap 5% no IKP. Tas varētu daļēji būt izskaidrots ar to, ka pašlaik atbalsta pasākumi 2021.gadā netiek plānoti, un daļēji ar iespējamiem budžeta konsolidācijas pasākumiem, ja tādi tiks izmantoti kā daļa no krīzes izejas stratēģijas. Savukārt, vispārējās valdības parāda īpatsvars IKP 2021.gadā, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, pieaugs nenožīmīgi - no 51.7% līdz 52.2%, kas varētu būt izskaidrots ar to, ka uzņēmumi daļēji atmaksās valdībai krīzē akumulētos parādus. Tomēr Padome vērs uzmanību, ka sākot ar 2021. gadu, budžeta ieņēmumu un izdevumu, deficīta un valsts parāda prognozei ir tehniskais raksturs un būs nepieciešama korekcija.
- Izvērtējot, Stabilitātes programmu kopumā, Padomes secinājumi ir sekojoši.
- Covid-19 izraisītā krīze atstās negatīvu iespaidu uz valsts ekonomiku un fiskālo stāvokli 2020. gadā un tālākā perspektīvā. Eiropas Komisija ir uz krīzes laiku atcēlusi SIP fiskālo regulējumu un pieņēmusi pagaidu regulējumu, kas dalībvalstīm dos iespēju maksimāli izmantot valsts atbalsta noteikumus paredzēto elastīgumu, lai atbalstītu ekonomiku sakarā ar koronavīrusa uzliesmojumu, un kas būs spēkā līdz šī gada beigām.
- Krīzes rezultātā secīgi tiek apdraudēti četri tautsaimniecības funkcionēšanas aspekti:
 1. Uzņēmumu likviditātes krīze, ierobežojumu un pieprasījuma strauju izmaiņu rezultātā;
 2. Ekonomika piedzīvo piedāvājumu šoku izejvielu piegādes ķēžu pārrāvumu dēļ;
 3. Pakāpeniski veidojas otrais pieprasījuma šoks, jo samazinās gan eksporta noieta tirgus, sašaurinoties ekonomiskajām aktivitātēm pasaulē, gan arī iekšējā tirgus kapacitāte iedzīvotāju un uzņēmumu ienākumu krišanās rezultātā. Nenoteiktības un pieaugošo lejupslīdes riska ietekmē tiek atcelti vai atlikti investīciju projekti;
 4. Ja izveidotie ekonomikas stabilizācijas mehānismi nav efektīvi vai ir nepietiekoši, izveidojas finanšu sektora krīze, kam par iemeslu ir masveida bankroti, kas rezultējas banku sektora kapitāla nepietiekamībā.
- Svarīgi ir īstenot pasākumus augstāk minēto apdraudējumu mazināšanai. Valsts šī brīža ekonomiskās politikas prioritāte un izaicinājums ir ekonomikas stimulēšana un ekonomiskās veiktspējas noturēšana, vienlaicīgi saglabājot valsts finanšu ilgtspēju vidējā termiņā un pakāpeniski atgriežoties pie fiskāli ilgtspējīga budžeta.
- Kopumā Padome atbalsta valdības izveidoto atbalsta pasākumu programmu, tomēr aicina rūpīgi izvērtēt turpmākā atbalsta apjomus. Salīdzinājumam, Igaunijas un

Lietuvas atbalsta pasākumu izmaksas šobrīd attiecīgi 4.1% un 5% no IKP, kamēr Latvijas atbalsts sastāda 3.4% no IKP¹.

- Padome vērs uzmanību uz nepieciešamību savlaicīgi plānot budžeta deficīta samazināšanos pasākumus pēckrīzes periodā, jau šobrīd izvērtējot prioritārās un saudzējamās nozares. Paredzot konsolidēšanas pasākumus kā daļu no krīzes izejas stratēģijas, ir svarīgi īstenot nodokļu sistēmas pilnveidošanas pasākumus un administratīvi teritoriālo reformu, kuras vienam no mērķiem ir jābūt administratīvo izdevumu samazinājumam.
- Valdībai jāturpina fiskālo risku monitorings un vadība, īpaši, saistībā ar riskiem, kas izriet no OIK reformas, valsts kapitālsabiedrību finanšu stāvokļa pasliktināšanās un norisēm finanšu sektorā.
- Padome atzīmē, ka nebūtu sagaidāma strauja ekonomikas atveseļošanās. Atkarībā no krīzes dziļuma un ilguma var nopietni mainīties Latvijas tautsaimniecības struktūra. Jau tagad var prognozēt, ka nostiprināsies IT uzņēmumi, zāļu ražotāji, inovatīvo tehnoloģiju līderi. Notiks sabiedrības uzvedības maiņa t.sk. e-pakalpojumu plašāka izmantošana, attālināta darba iespēju izmantošana u.c. Nozares, kas arī krīzes laikā pierādīs savu dzīvotspēju, būs nākotnes attīstības virzītājas. Vienlaikus ar valdības ekonomisko atbalstu ir jānotur arī tās nozares, kuras krīze ir apturējusi pilnībā, piemēram, avio pārvadājumi, tūrisms un ar to saistītie uzņēmumi, kam ir būtiska nozīme izaugsmē. Padome turpinās uzmanīgi analizēt fiskālās politikas sekas un atbilstību strauji mainīgai situācijai tautsaimniecībā.

¹ Lietuvas un Igaunijas FDP informācija 2020.gada 23.aprīlī. Informācija par Lietuvas atbalsta programmu pieejama šeit:

[https://finmin.lrv.lt/uploads/finmin/documents/files/EN_ver/ACTION%20PLAN%20FOR%20ECONOMIC%20STIMULUS%20AND%20MITIGATION%20OF%20CONSEQUENCES%20OF%20CORONAVIRUS%20\(COVID-19\)%20TRANSMISSION%20.pdf](https://finmin.lrv.lt/uploads/finmin/documents/files/EN_ver/ACTION%20PLAN%20FOR%20ECONOMIC%20STIMULUS%20AND%20MITIGATION%20OF%20CONSEQUENCES%20OF%20CORONAVIRUS%20(COVID-19)%20TRANSMISSION%20.pdf), skatīts: 26/04/2020

SAĪSINĀJUMI

AS	Akciju sabiedrība
BPP	Budžeta plāna projekts
LBFV	Likums par budžetu un finanšu vadību
Covid-19 krīzes likums	Likums Par valsts apdraudējuma un tā seku novēršanas un pārvarēšanas pasākumiem sakarā ar Covid-19 izplatību
EK	Eiropas Komisija
EKS	Eiropas kontu sistēma
ES	Eiropas Savienība
ESAO	Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija
FDL	Fiskālās disciplīnas likums
FM	Finanšu ministrija
FNR	Fiskālā nodrošinājuma rezerve
FRD	Fiskālo risku deklarācija
IIN	Iedzīvotāju ienākuma nodoklis
IKP	Iekšzemes kopprodukts
LB	Latvijas Banka
-	Nav datu / nav attiecināms
Padome	Fiskālās disciplīnas padome
PVN	Pievienotās vērtības nodoklis
SIP	Stabilitātes un izaugsmes pakts
SP	Latvijas stabilitātes programma
SP 2020/23	Latvijas stabilitātes programma 2020.-2023.gadam
SPBS	Stabilitātes programmas bāzes scenārijs
SPCoV	Stabilitātes programmas Covid-19 scenārijs
VID	Valsts ieņēmumu dienests
Uzraudzības ziņojums	Fiskālās disciplīnas uzraudzības ziņojums
VTBI	Vidēja termiņa budžeta ietvars
VTBIL	Vidēja termiņa budžeta ietvara likums
VTM	Vidēja termiņa mērķis
VVBB	Vispārējās valdības budžeta bilance

1. FISKĀLĀS POLITIKAS ATTĪSTĪBA

1.1. Vispārējās valdības bilances aktuālie rezultāti

- 2019.gadā Valsts konsolidētajā kopbudžetā ir bijis 117.6 miljonu Euro deficīts, kas ir par 97.8 miljoniem Euro mazāk kā 2018. gadā, un par 154.1 miljoniem mazāk nekā prognozēts likumā "Par valsts budžetu 2019. gadam".** Pozitīvāka kopbudžeta bilance skaidrojama ar lielākiem ārvalstu finanšu palīdzības (ĀFP) ieņēmumiem (par 178.3 miljoniem Euro vairāk kā budžetā) un pozitīvākām pašvaldību un speciālā budžeta bilancēm (attiecīgi par 111.6 un 75.8 miljoniem pozitīvākas bilances nekā budžetā).
- Lai arī EKS korekcijas ir nedaudz sliktākas kā tika plānots budžetā, provizoriski vispārējās valdības budžeta bilance 2019.gadā ir -63.2 miljoni Euro, tas ir -0.2% no IKP, kas ir ievērojami labāk nekā tika plānots.** Budžeta bilances plānu un iznākumus 2019. un 2018. gadā skatīties tabulā zemāk.

1.tabula

Budžeta bilances plāni un iznākumi 2018.g. -2019.g., milj. Euro.

Balnce	2019		2018	
	plāns ²	iznākums	plāns ³	iznākums
Vispārējās valdības budžeta bilance	-168.6	-63.2	-265.3	-242.9
EKS2010 ⁴ korekcijas	103.1	54.4	-101.6	-27.5
Valsts konsolidētais kopbudžets	-271.7	-117.6	-163.7	-215.4
Valsts pamatbudžets	-438.3	-485.0	-321.7	-302.1
Valsts speciālais budžets	223.8	299.6	125.9	202.2
Pašvaldību budžeti	-61.4	50.1	31.6	-150.5
Atvasināto publisko personu b.	4.2	17.9	0.6	35.2

Avots: Finanšu Ministrija

- 2019.gadā konsolidētā kopbudžeta ieņēmumi pieauga par 4.9% salīdzinot ar iepriekšējo gadu, sasniedzot 11.4 miljardus Euro.** Galvenais kopbudžeta ienākumu avots – nodokļu ieņēmumi 2019.gadā pieauga par 4.6%, kopbudžeta nodokļu iekasēšanas plānu pārsniedzot par 0.2%, lielā mērā pateicoties darbaspēka nodokļu labajiem ieņēmumiem. ES struktūrfondu nauda gada laikā ir apgūta 1.3 miljardu eiro apmērā, kas ir par 189.3 miljoniem Euro jeb 16.7% vairāk nekā 2018.gadā.
- Neskatoties uz kopbudžeta nodokļu plāna izpildi, ir vairāki nozīmīgāki nodokļi, kuru iekasēšanas plāns netika izpildīts – UIN, AN, Muitas nodoklis, Dabas resursu nodoklis u.t.t.** To kompensēja IIN ieņēmumi, kas tika iekasēti par 198.4 miljoniem jeb 11.5% vairāk kā tika ielānots, un VSAOI, kas tika iekasētas par 70.9 miljoniem jeb 2.5% vairāk kā tika plānots.
- Kopumā 2019.gadu var raksturot kā labu no konsolidētā kopbudžeta ienākumu aspekta, jo ieņēmumu apjoms sasniedza plānotos rādītājus neskatoties uz negatīviem apstākļiem:** neplānotās, bet nepieciešamās akcīzes nodokļa samazināšanas stiprajam

² Likuma "Par valsts budžetu 2019. gadam" paskaidrojumi. 2. nodaļa Fiskālais apskats. Pieejams: https://www.fm.gov.lv/lv/sadalas/valsts_budzets/valsts_budzeta_izstrade/_budzets2019/, skatīts: 17/04/2020

³ Likuma "Par valsts budžetu 2018. gadam" paskaidrojumi. 2. nodaļa Fiskālais apskats. Pieejams: http://www.fm.gov.lv/files/files/FMPask_D_050218_bud2018.pdf, skatīts: 17/04/2020

⁴ Saskaņā ar SIP un FDL, fiskālais rezultāts tiek novērtēts balstoties uz Eiropas kontu sistēmas 2010 (EKS2010) metodoloģiju, kas balstās uz uzkrājumu metodi. Tikmēr tradicionāli Latvijā valsts budžets tiek apstiprināts un novērtēts balstoties uz naudas plūsmas metodi.

alkoholam no 2019.gada 1.jūlija, straujākas nekā tika prognozēta IKP sabremzēšanās, negatīviem arējiem ekonomiskajiem un politiskajiem faktoriem. Papildus šiem faktoriem, pēc Padomes aprēķiniem, valsts budžets 2019. gadā neiekasēja gandrīz 400 miljonus Euro nodokļu reformas dēļ⁵. Jāatzīmē, ka FM nodokļu iekasēšanas plāns tiek izpildīts visus pēdējos gadus. VID administrēto ieņēmumu plāns un tā izpilde 2019.gadā ir zemāk pievienotajā tabulā.

2.tabula

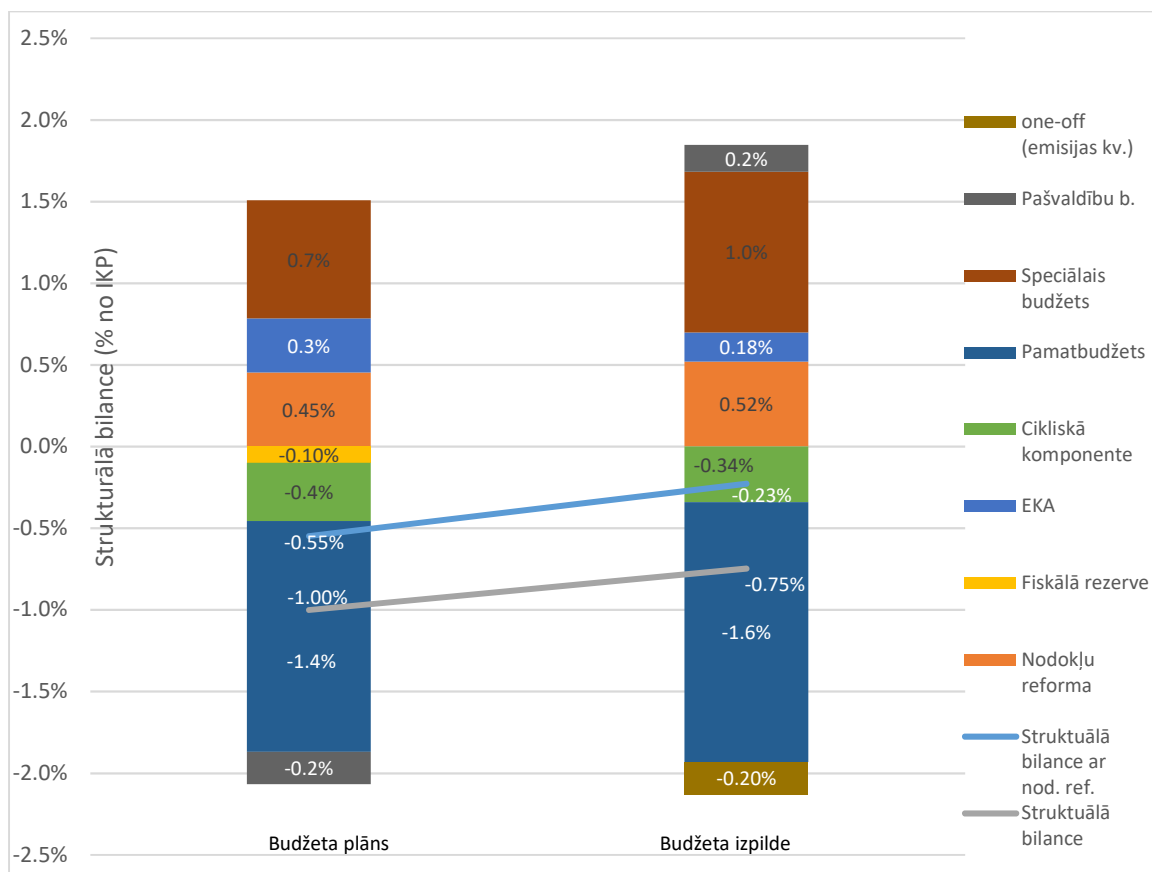
VID administrēto ieņēmumu plāns un tā izpilde 2019.gadā (tūkst. Euro)

Ieņēmumi	2019 fakts	2019 plāns	Izpilde (%)
UIN	44.8	201.8	22.2
PVN	2 648.3	2 648.4	100.0
Akcīzes nodoklis	1 064.1	1 118.9	95.1
IIN	1 946.7	1 731.2	112.5
Pārējie nodokļi	238.8	264.2	90.4
Nenodokļu ieņēmumi	463.6	448.5	103.4
VSAOI	3 509.9	3 406.8	103.1
Kopā	9 916.2	9 818.9	101.0

Avots: VID

- 2019.gada konsolidētā kopbudžeta izdevumi pieauga par 4.0%, sasniedzot 11.5 miljardus Euro.** Procentuāli lielākais īpatsvars valsts konsolidētā kopbudžeta izdevumos ir sociālajiem pabalstiem – ap 28%, kas 2019.gadā pieauga par 6.4%. Otrais nozīmīgākais izdevumu postenis ir atlīdzība, kura īpatsvars ir ap 23%, un kas 2019.gadā pieauga par 6.5%. Gada griezumā visstraujāk pieauga iemaksas ES budžetā un finansējums starptautiskai sadarbībai 13.5%. Tomēr šo izdevumu procentuālā daļa konsolidētā kopbudžeta izdevumos ir salīdzinoši neliela – ap 3%. Procentu izdevumi ir samazinājušies 2019. gada konsolidētā kopbudžeta izdevumos par 4.6%.
- Budžeta likumā noteiktais vispārējās valdības strukturālās bilances mērķis -0.55% no IKP 2019. gadā nedaudz netika sasniegts, neskatoties uz labāku kā plānots VVBB. Pašreizējie aprēķini liecina, ka 2019. gada budžeta strukturālais deficīts ir 0.75%.** Padome un ES neatdžīst nodokļu reformas ietekmi uz strukturālo bilanci kā vienreizēju pasākumu. Ieskaitot nodokļu reformas ietekmi strukturālajā bilancē, kā to dara FM, pēc tās aprēķiniem strukturālais deficīts ir 0.23%. (Skatīt 1. attēlu). Valsts pamatbudžeta rezultāts un EKS korekcijas pasliktināja strukturālās bilances rezultātu attiecībā pret budžetā plānoto, bet pašvaldību budžetu un sociālā budžeta bilances uzlaboja Vispārējās valdības strukturālās bilances rezultātu.

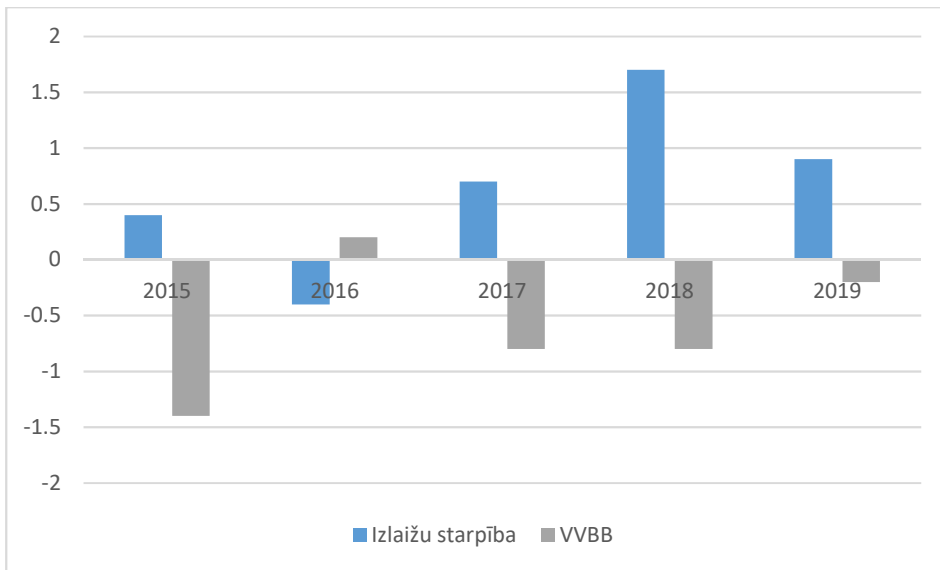
⁵ Fiskālās disciplīnas padomes pētījums "2018.gada nodokļu reformas rezultāti un kritēriji tālākai nodokļu sistēmas pilnveidošanai". Pieejams: <https://fdp.gov.lv/files/uploaded/FDPnodokluzinojumsgalaversija.pdf>, skatīts 19/04/2020

Avots: Likums par valsts budžetu 2019. gadam, Finanšu ministrija.

1. att. Vispārējās Valdības budžeta strukturālā bilance 2019. gadā: apstiprinātais budžets un tā izpilde (% no IKP).

8. Valdības pēdējo gadu (2015-2019) fiskālā politika nav bijusi pietiekoši pret-cikliska - labas izaugsmes gados tika palielināti budžeta deficīti un netika izmantota iespēja uzkrāt rezerves, kuras šobrīd varētu izmantot ekonomikas stimulēšanai. Tas ir arī pretrunā ar pret-ciklisko principu, kas noteikts fiskālās disciplīnas likumā. Zemāk pievienotajā 3. attēlā var novērot, ka visus gadus VVBB ir apgriezti korelējusi ar izlaižu starpību. Covid-19 izraisītās krīzes dēļ nākošie gadi tiek prognozēti ar negatīvu izlaižu starpību, attiecīgi - 8.8% no IKP 2019. gadā un -10.4% no IKP 2020. gadā un negatīvu VVBB – attiecīgi 9.4% un 5.2%.

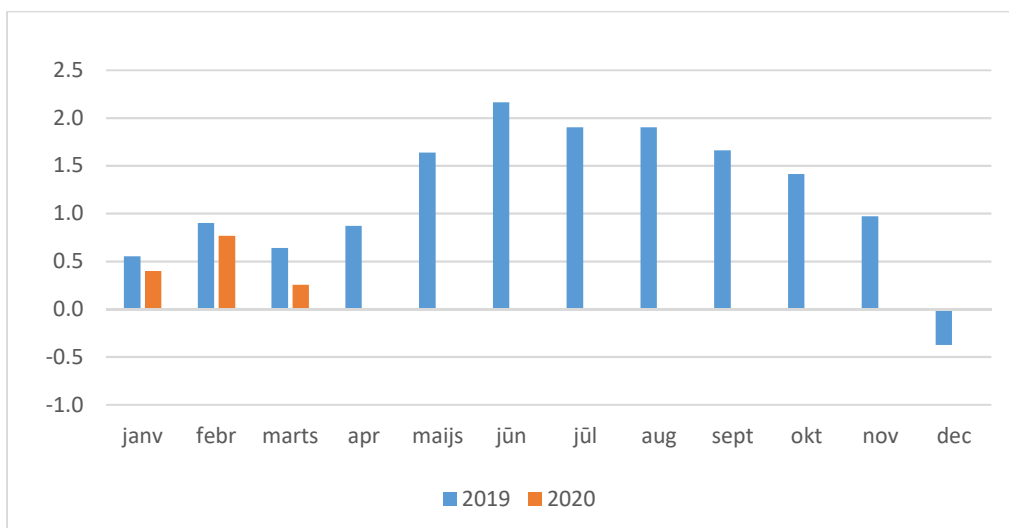

Avots: Finanšu Ministrija

2. att. Izlaižu starpība un VVBB (% no IKP) periodā no 2015.g.-2019.g.

1.2. 2020. gada perspektīva

9. Covid-19 izraisītās krīzes dēļ valdības nospraustie budžeta bilanču mērķi 2020.gadam netiks sasniegti, jo valdības šā brīža 2020. gada fiskālās prioritātes ir: (i) stimulēt ekonomiku, lai samazinātu krīzes izraisītā IKP krišanās apmēru un saglabātu potenciālo IKP kapacitāti, (ii) sociāli aizsargātu krīzes visvairāk skartos iedzīvotājus, (iii) stiprinātu veselības aizsardzības kapacitāti. Eiropas Komisija nākusi klajā ar paziņojumu par fiskālo noteikumu apturēšanu ar mērķi krīzes situācijā dot iespēju valdībām rīkoties elastīgi attiecībā uz budžeta līdzekļiem krīzes negatīvo seku mazināšanai.
10. Valsts konsolidētā kopbudžeta bilance pēc 2020.gada pirmā ceturkšņa uzrādīja 71.3 miljonu Euro proficītu, kas ir 0.3% no IKP (attiecībā pret jauno IKP novērtējumu 2019.gadam 28 064 miljonu Euro apmērā). 2019.gadā pēc pirmā ceturkšņa proficīts bija 0,6% no IKP (skatīt attēlu 3 zemāk). Līdz ar to šogad bija novērojama neliela konsolidētā kopbudžeta pasliktināšanās vēl pirms Covid-19 izraisītās krīzes. Pēc FM aprēķiniem 2020. gadā konsolidētā kopbudžeta bilance varētu sasniegt 2.4 miljardu deficītu, kas ir 8.5% no IKP. Protams šis rādītājs ir atkarīgs no ekonomiskās krīzes ilguma un dziļuma, kuru šobrīd ir grūti prognozēt.

Avots: Valsts Kase

3. att. **Konsolidētā kopbudžeta bilance, % no IKP uzkrātās vienībās mēneša beigās**

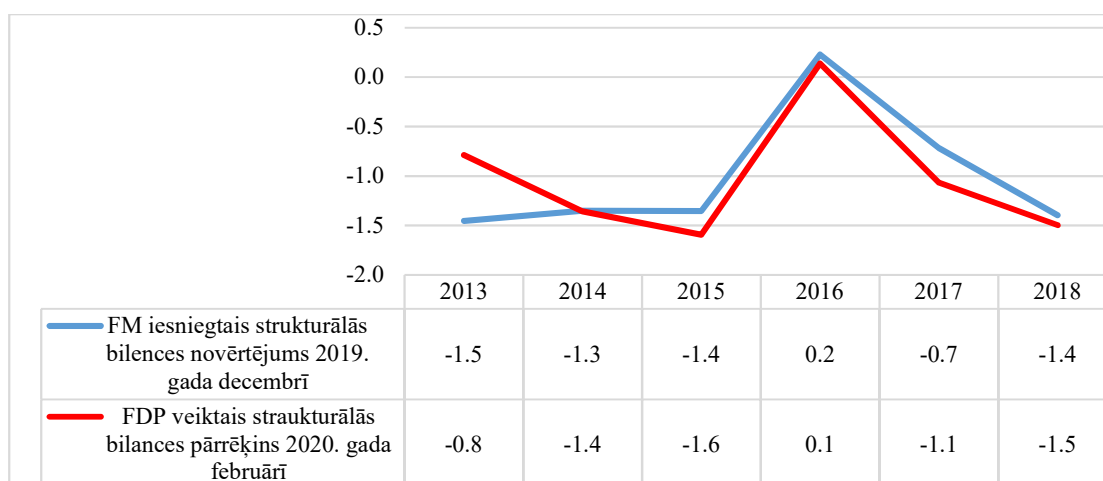
- 11. VID administrējamo kopbudžeta ieņēmumu pirmā ceturkšņa plāns tika izpildīts par 100.6%.** Nodokļi un VSAOI tika labi iekasēti gada pirmajos divos mēnešos, pārsniedzot plānu par 1-3%. Pamatbudžeta nodokļu iekasēšanas kritums iezīmējās martā, kad iekasēto nodokļu apjoms sasniedza tikai 85% no plānotā. Līdzīga aina iezīmējas arī attiecībā uz VSAOI iekasēšanas plānu izpildi. Ja janvārī un februārī tika izpildīti VSAOI iekasēšanas plāni, tad martā VSAOI tika iekasēti 96% apmērā no plānotā. Martā tika iekasēti 672.7 miljoni Euro kopbudžeta ieņēmumos, kas ir 92.8% no plānotā. PVN un akcīzes nodokļi tika iekasēti 89% apmērā no iepriekšējā gada marta apjomiem, bet iedzīvotāju ienākuma nodoklis – 88% apmērā.
- 12. Covid-19 krīzes ietekmes dēļ, FM ir pārskatījusi savas kopbudžeta nodokļu ieņēmumu prognozes, kas 2020. gadā ir samazinājušās par 15% salīdzinājumā ar Vidēja termiņa ietvara plāniem. Attiecīgās prognozes 2021.gadam ir samazinātas par 12.9%.** No nozīmīgākajiem nodokļiem lielākais kritums 2020.gadā tiek plānots UIN 27.2% un PVN 20.1%. UIN lielais samazinājums tiek plānots ņemot vērā straujā pieprasījuma samazinājuma dēļ, bet PVN samazinājums ir saistīts gan ar samazināto pieprasījumu, gan valdības lēmumu paātrināti uzņēmējiem atmaksāt PVN, lai tiek palīdzētu ar likviditāti. Ņemot vērā lielo neskaidrību ar ekonomiskās krīzes dziļumu un ilgumu, ir grūti novērtēt koriģēto nodokļu ieņēmumu plānu, tomēr tas izskatās iespējams, pieņemot plānoto IKP kritumu 2020.gadā 7% apmērā.
- 13. Pēc prognožu pārskatīšanas, FM novērtē, ka strukturālā bilance 2020. gadā varētu sasniegt -2.8% no IKP (ar 0.3% nodokļu reformas korekciju, ko Padome neatdzīst)⁶.** Aprēķinos pieņemts, ka VVBB būs -9.4% no IKP, cikliskā komponente -3.3%, un vienreizējie pasākumi arī -3.3% (atbalsta pasākumi būs 3% apmērā no IKP, nodokļu reformas korekcija 0.3).

⁶ FM savos Strukturālās bilances aprēķinos negatīvo ietekmi no nodokļu reformas uzskata, par "one-off" notikumu, kam nebūs paliekošas ietekmes uz valsts bilanci. ES un FDP nodokļu reformu neuzskata par "one-off", tādēļ to ieskaita strukturālās bilances aprēķinā.

2. FISKĀLO SKAITLISKO NOSACĪJUMU NOVĒRTĒJUMS

2.1. Skaitlisko fiskālo nosacījumu novērtējums 2013.-2018. gadam

14. Strukturālās bilances nosacījuma novērtēšanai FDL 11. panta kontekstā 2019. gada 29. novembrī FDP no FM saņēma aprēķinus par faktiskās vispārējās valdības budžeta strukturālās bilances un minimālās plānojamās vispārējās valdības budžeta strukturālās bilances starpību 2013.-2018.gados. Tika saņemti arī FM dati par uzkrāto bilanču starpību summu periodam no 2013. līdz 2018.gadam. FM aprēķini tika veikti balstoties uz Fiskālās disciplīnas likuma 11.panta 2., 3. un 4. daļām.
15. Finanšu ministrija sniedza rakstisku komentāru, ka aprēķinot vispārējās valdības budžeta strukturālo bilanci tika izmantoti iekšzemes kopprodukta IKP (faktiskajās cenās) dati pēc Centrālās statistikas pārvaldes (CSP) datu revīzijas, 2019. gada novembrī un vispārējās valdības budžeta nominālā bilance, atbilstoši 2019. gada oktobra notifikācijas datiem. **Savukārt, cikliskā komponente tika aprēķināta ņemot vērā informāciju par potenciālo IKP un IKP salīdzināmajās cenās pirms CSP datu revīzijas. Ņemot vērā CSP veikto IKP datu revīziju Finanšu ministrijā līdz 2020. gada februārim tika veikts arī potenciālā IKP pārrēķins, kura rezultāti ietekmē FDL 11. panta izpildes novērtējumu.**
16. 2019.gada 17.decembrī FDP sēdē tika skatīts jautājums par saņemto aktualizēto informāciju no Finanšu ministrijas par Fiskālas disciplīnas likuma 11. panta nosacījumu izpildi (protokols Nr. 7 (39)).⁷ Padome nolēma pieņemt zināšanai Finanšu ministrijas iesniegto informāciju par Fiskālas disciplīnas likuma 11. panta nosacījumu izpildi un skatīt šo jautājumu detalizēti, pēc Finanšu ministrijas aprēķinu pabeigšanas par potenciālo IKP, 2020. gada februārī.
17. 2020. gada 7. februārī no Finanšu ministrijas tika saņemti atjaunotie potenciālā IKP aprēķini, kuri ietverti makroekonomikas prognozēs SPBS 2020/2023 gadiem. Izmantojot atjaunoto potenciālā IKP novērtējumus FDP veica strukturālās bilances līmeņa pārrēķinu konstatējot, ka 2015. tā pasliktinājies par 0,2%p, 2016.g. par 0,1%p, 2017.g. par 0,4%p un 2018. gadā pasliktinājies par 0,1%p.(skat. 4. attēlu).

Avots: FM un Padomes aprēķini.

4. att. **Strukturālās bilances līmenis pirms un pēc CSP veiktās IKP laika rindu revīzijas**

⁷ FDP sēdes protokols Nr. 7 (39) 2019. gada 17.decembrī, pieejams: https://fdp.gov.lv/files/uploaded/FDP_1_04_992_20191217_Padomes_protokols7_39_projekts.pdf, skatīts 21.02.2020

18. **Padomes locekļi iepazīnās ar FM sniegtiem datiem par FDL 11. panta ievērošanu un veica 11. panta prasību izpildes pārbaudi.** FDL 11. pants nosaka automātisko strukturālās bilances augšupejošo korigēšanu par 0,5% no iekšzemes kopprodukta (turpmāk – IKP) nākamā Vidēja termiņa budžeta ietvara likuma (turpmāk – VTbil) trešajā gadā pēc brīža, kad tiek fiksēts, ka uzkrātā faktisko strukturālo bilanču novirze no plānoto bilanču apmēra pārsniedz 0,5% no IKP.
19. **Izskatot sniegto informāciju, Padome piekrīt FM secinājumiem, ka balstoties uz 2013.-2018. gadu budžeta izpildes rezultātiem nav nepieciešams veikt formālu korigēšanu saskaņā ar FDL 11. pantu.** Saskaņā ar FM strukturālās bilances novērtējumu korigēšana nav jāveic, jo uzkrātā faktisko strukturālo bilanču novirze no plānotajiem bilances lielumiem nepārkāpj FDL 11. pantā noteikto pieļaujamo sliekšni (-0,5% no IKP). **Kopējā uzkrāto bilanču starpības summa 2018. gada beigās sasniedza 0,2% no IKP. Skat. 3. tabulu.**

3. tabula

**FM vispārējās valdības strukturālās bilances izpildes novērtējums 2013.-2018.gadam
atbilstoši FDL 11. panta nosacījumiem**

	Rādītājs	2013	2014	2015	2016	2017	2018
1	IKP faktiskajās cenās, milj. Euro	22 803,0	23 654,2	24 426,0	25 072,6	26 797,8	29 056,1
2	Vispārējās valdības budžeta faktiskā strukturālā bilance, % no IKP	-0,8	-1,4	-1,6	0,1	-1,1	-1,5
3	Vispārējās valdības budžeta faktiskā strukturālā bilance, milj. Euro	-179,7	-320,8	-389,1	34,8	-285,7	-434,3
4	Minimālā plānojamā vispārējās valdības budžeta strukturālā bilance, % no IKP (ietvara likumos noteiktie strukturālās bilances mērķi)	-1,3	-1,0	-1,0	-0,9	-1,0	-1,2
5	Minimālā plānojamā vispārējās valdības budžeta strukturālā bilance, milj. Euro	-296,4	-236,5	-244,3	-225,7	-268,0	-348,7
6	Saimnieciskā gada bilanču starpība, milj. Euro (3.-5.)	116,7	-84,2	-144,8	260,5	-17,7	-85,7
7	Saimnieciskā gada bilanču starpība, % no IKP	0,5	-0,4	-0,6	1,0	-0,1	-0,3
8	Uzkrātā bilanču noviržu summa visiem gadiem sākot no 2013.g., milj. Euro	116,7	32,5	-112,3	148,2	130,4	44,8
8	Uzkrātā bilanču noviržu summa visiem gadiem sākot no 2013.g., % no IKP	0,5	0,1	-0,5	0,6	0,5	0,2
10	FDL 11. panta nosacījums, % no IKP	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5
11	Ir jākorrigē, ja 9.<10.	Nav jākorrigē	Nav jākorrigē	Nav jākorrigē	Nav jākorrigē	Nav jākorrigē	Nav jākorrigē

Avots: FM, VTbil periodam 2013/2018, Padomes aprēķini

20. 2018. gadā veiktajā FDL 11. panta izpildes novērtējumā Padome norādīja, ka reālā IKP izaugsmes prognožu pārskatīšana uz augšu, izraisījusi arī izlaižu starpības novērtējuma izmaiņas, un tas ir viens no iemesliem strukturālās bilances novērtējuma svārstībām. **Šo izmaiņu rezultātā kumulatīvi periodā no 2013. līdz 2016. gadam bija izveidojies strukturālās bilances pasliktinājums 280 milj. Euro apmērā⁸.**
21. Pēc 2019. gada novembrī CSP veiktās IKP laika rindu revīzijas FM mainīja IKP prognozes, kā arī izlaižu starpības un potenciālā IKP novērtējumus, kas atkārtoti izraisīja strukturālās bilances novērtējuma svārstību. Pēc pašreizējā novērtējuma var konstatēt, ka kopš 2013. gada ir izveidojies strukturālās bilances uzlabojums, kas periodā no 2013. līdz 2017. gadam veido - 82,9 milj. Euro, salīdzinot ar 2018. gada novērtējumu.
22. Padome vēlas norādīt uz strukturālās bilances novērtējuma izmaiņām 2013.-2018. gadiem salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu (sk. 4. tabulu), kas liecina par nepieciešamību koriģēt potenciālā IKP novērtējumu t.sk. panākot vēsturisko strukturālās bilances novērtējumu nemainību, vai minimālu svārstību.

4. tabula

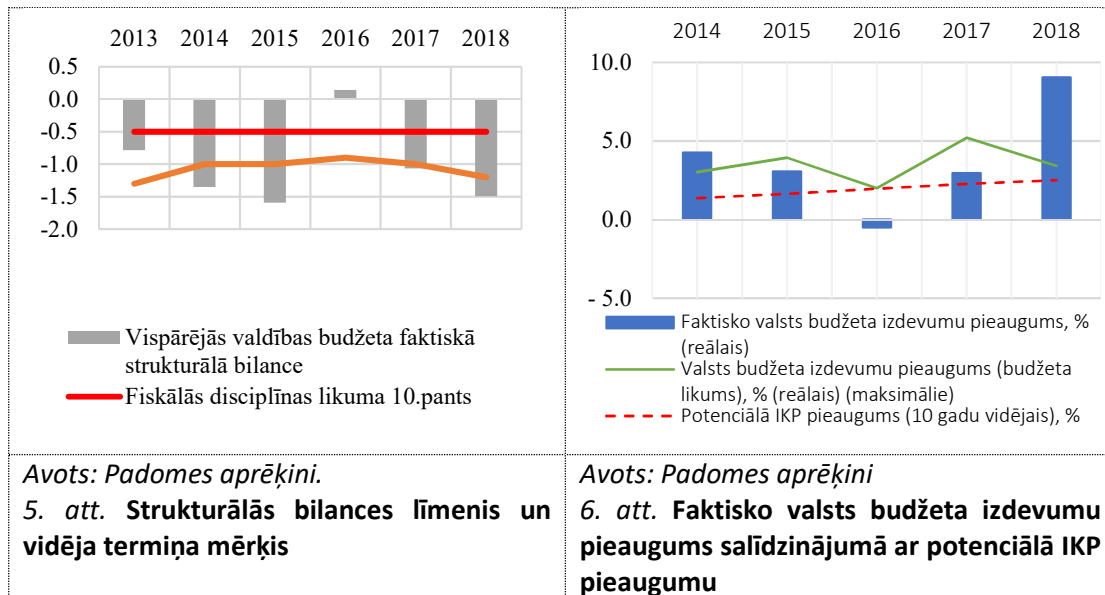
Faktiskās strukturālās bilances salīdzinājums starp 2018. un 2019. gada novērtējumu

Nr.p. k.	Rādītājs	2013	2014	2015	2016	2017	2018
1.	Vispārējās valdības budžeta faktiskā strukturālā bilance, milj. Euro, 18-dec	-277,3	-307,6	-306,5	41,4	-207,5	x
2.	Vispārējās valdības budžeta faktiskā strukturālā bilance, milj. Euro, 19-dec	-179,7	-320,8	-389,1	34,8	-285,7	-434,3
3.	Uzkrātās novirzes izmaiņas, milj. Euro	97,6	84,4	1,9	-4,7	-82,9	x

Avots: FM un Padomes aprēķini

23. Valdībai jāveic pasākumi vidēja termiņa mērķu sasniegšanai, kā arī jānovērš izdevumu pieaugumu, kas pārsniedz tautsaimniecības potenciālu. Veicot strukturālās bilances vērtību *ex-post* analīzi redzams, ka visos saimnieciskos gados kopš 2013. gada vispārējās valdības strukturālā bilance bija negatīva (izņēmums 2016. gads), īpaši pasliktinoties 2015. un 2018. gadā (skat 5. attēlu). Šajos gados bija vērojams augsts elasticitātes pasākumu īpatsvars, kas pieļauts saskaņā Stabilitātes un izaugsmes pakta regulējumu attiecībā uz strukturālo reformu ieviešanu un atļāva vaļīgāku strukturālo bilanci. Arī EK savā metodoloģijā ņem vērā apstākli, ka, ja valstij ir piešķirta atkāpe no MTO un attiecīgi tiek koriģēts pieļaujamais izdevumu palielinājums. Veiktās strukturālās reformas skāra veselības aprūpes nozari un nodokļu sistēmu. Vienlaikus ir jāatzīmē, ka periodā no 2014. gada līdz 2018. gadam (izņemot 2016. gadu), faktiskie valsts budžeta izdevumi auga straujāk par 10 gadu vidējā potenciālā IKP pieaugumu (Skat. 6.att.).

⁸ 14.12.2018. Padomes viedoklis par Fiskālās disciplīnas likuma 11.panta izpildi https://fdp.gov.lv/files/uploaded/FDP_1_08_1542_20181214_FDL_11pants.pdf

2.2. Skaitlisko fiskālo nosacījumu piemērošanas novērtējums 2021.-2023. gadam

24. Padome veica alternatīvu skaitlisko fiskālo nosacījumu novērtējumu 2021.-2023. gadam, kā arī formulēja viedokli saskaņā ar FDL 12.panta 3. punktu par pieļaujamo atkāpi no bilances nosacījuma straujas ekonomikas lejupslīdes gadījumā.
 25. Covid-19 globālās pandēmijas seku mazināšanai EK ir ieteikusi pieņemt lēmumu par maksimālas elastības noteikumu piemērošanu Stabilitātes un Izaugsmes pakta kontekstā, kas ietver atzinumu par to, ka Covid-19 negatīvo seku mazināšanas pasākumi tiek atzīti par ārkārtīgiem notikumiem, kas atrodas ārpus valdību ietekmes.
 26. Covid-19 izraisītās negatīvās sekas ir uzskatāmas par periodu, kurā ir nopietna ekonomikas lejupslīde eiro zonā un ES kopumā un tāpēc uz to attiecas Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1175/2011 (2011.gada 16.novembris), ar ko groza Padomes Regulu (EK) Nr. 1466/97 par budžeta stāvokļa uzraudzības un ekonomikas politikas uzraudzības un koordinācijas stiprināšanu 5.panta pirmās daļas nosacījumus: "Gadījumā, ja ir kādi ārkārtēji apstākļi, ko attiecīgā dalībvalsts nevar kontrolēt un kam turklāt ir liela ietekme uz vispārējās valdības finansiālo stāvokli, vai nopietnas ekonomikas lejupslīdes periodos eiro zonā vai Savienībā kopumā, dalībvalstīm var uz laiku atļaut pilnībā neveikt trešajā daļā minētā vidēja termiņa budžeta mērķa sasniegšanai vajadzīgās korekcijas ar noteikumu, ka tādējādi vidējā termiņā netiek apdraudēta fiskālā stabilitāte"⁹
 27. **FDL kontekstā, lai gan uz laiku tiek mazinātā ES fiskālā regulējuma normu ietekme uz budžeta sastādīšanas principiem, Latvijā šāds regulējums eventuāli pastiprina FDL normu pielietošanu.**
 28. **Covid-19 krīzes apstākļos ir pielietojamas FDL 12.pantā iestrādātās atkāpes no bilances nosacījuma (-0,5% no IKP).** Pielietojot FDL 12. panta 3. punkta nosacījumus jāņem vērā, ka atkāpes ir pieļaujamas tādā apjomā, kāds nepieciešams ekonomikas nopietnas lejupslīdes pārvarēšanai, un nedrīkst pārsniegt prognozēto ieņēmumu samazinājumu. Nosakot atkāpes apjomu, izvērtē Fiskālās padomes viedokli.
 29. Saņemot un izvērtējot Stabilitātes programmas 2020/23 aprēķinus par pieļaujamo Strukturālās bilances atkāpi 2021. gadā saskaņā ar FDL 12. panta trešās daļas nosacījumu, Padome atzīmē sekojošo:
 - **FM, veidojot Stabilitātes programmu un it īpaši aprēķinu par pieļaujamo strukturālās bilances atkāpi 2021. gadā, ņēma vērā bāzes scenāriju (SPBS), paredzot, ka strukturālā bilance 2021. gadā pieļaujama -1,6% apmērā no IKP, savukārt pieļaujamā atkāpe no bilances nosacījuma pieļaujama -1,1% apmērā.** Pieņemot par pamatu VTbil- 2020/2022, kā spēkā esošu normatīvu aktu, aprēķinātā pieļaujamā strukturālā bilance būtu -0,3% no IKP 2021. gadam, kamēr pašā likumā tā ir noteikta -0,5%. (skat. 5. tabulu).
- Abos aprēķina variantos Padome saskata nepilnības, jo:
- a. Salīdzinot bāzes scenāriju (SPBS) ar SPCov scenāriju, jāņem vērā, ka SPCov scenārijā pastāv nepilnības potenciālā IKP un izlaižu starpības novērtēšanā.
 - b. Salīdzinot ar SPBS, VTbil-2020/2022 scenārijs ir vēl vairāk novecojis, un SPBS bija iespēja ņemt vērā 2019. gada faktiskos nodokļu ieņēmumus.

⁹ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/2_en_act_part1_v3-adopted_text.pdf

- c. Salīdzinot VTbil20/22 un SPCov scenārijus un neveicot korekciju par 2019.gada faktiski iekasētiem nodokļiem, tiek iegūts procentuāli mazāks ieņēmumu kritums 2021.g. (-3,9% pret -5,1%) un līdz ar to strukturālā bilance kļūst pilnīgi citādāka.
- d. Ņemot vērā, ka FDL 12. pants tiek izmantots pirmo reizi, veidojot nākošo VTbil 2021/2023 būtu nepieciešama diskusija ar FM, izstrādājot vienotu metodoloģiju atkāpes aprēķināšanai.

5. tabula

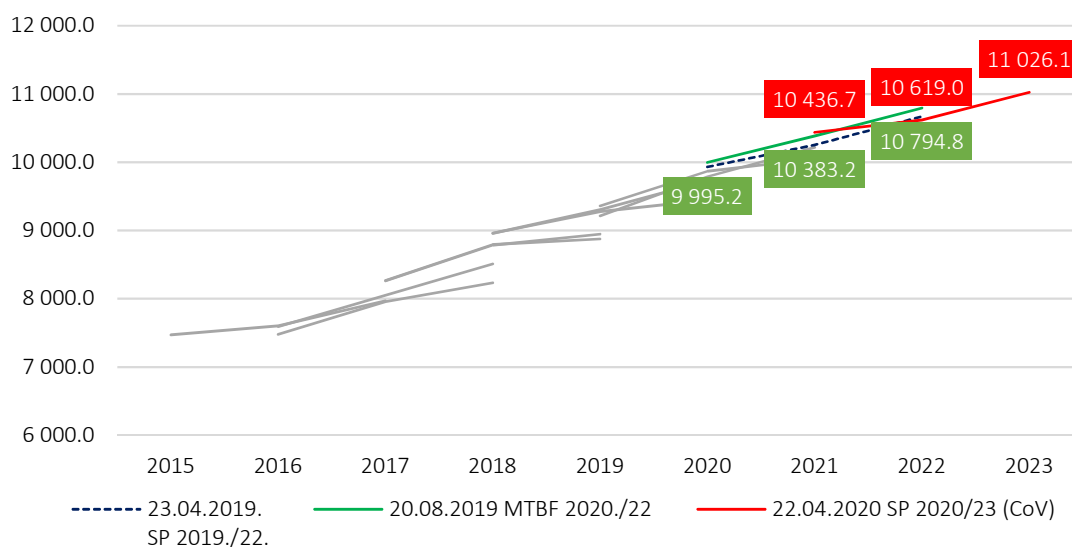
Strukturālās bilances atkāpe 2021-2023. gadā saskaņā ar FDL 12.panta 3. punktu

Aprēķinu secība	Fiskālie parametri	2021 FM	2021 Padome
(1)	VV ieņēmumi bāzes scenārijā milj. Euro	12297	11963,9
(2)	VV ieņēmumi bāzes COVID-19 scenārijā milj. euro	10835	10835,3
(3)=(2)-(1)	ieņēmumu izmaiņas milj. euro	-1462	-1128,7
(4)	IKP faktiskajās cenās COVID-19 scenārijā	28725	28724,5
(5)=(3)/(4)*100	VV ieņēmumu izmaiņas % IKP	-5,1	-3,9
(6)	izlaižu starpība % IKP bāzes scenārijā	0,2	0,4
(7)	izlaižu starpība % IKP bāzes COVID-19 scenārijā	-10,4	-10,4
(8)=(6)*0,378	cikliskā komponente bāzes scenārijā % IKP	0,1	0,2
(9)=(7)*0,378	cikliskā komponente COVID-19 scenārijā % IKP	-3,9	-3,9
(10)	VTM % IKP	-0,5	-0,5
(11)=(10)+(8)	nominālā bilance bāzes scenārijā pie MTO % IKP	-0,4	-0,3
(12)=(11)+(5)	nominālā bilance, ja notiktu prognozējamais kritums % IKP	-5,5	-4,3
(13)=(12)-(9)	strukturālā bilance pie prognozējamā ieņēmumu krituma % IKP	-1,6	-0,3*
(14)=(13)-(10)	FDL pieļaujamā atkāpe % IKP	-1.1	0,2

*VTbil 2020/22 Vispārējās valdības budžeta strukturālās bilances mērķis noteikts -0,5 (no 2020.g. līdz 2022.g.)

Avots: VTbil 2020/2022, FM, Padomes aprēķini

- 30. Padome atzinīgi vērtē Stabilitātes programmā izteikto apņemšanos saskaņot ar Padomi pieļaujamās atkāpes lielumu (FDL 12.panta trešās daļas kontekstā), izstrādājot vidēja termiņa budžeta ietvara likumu 2020. gada rudenī. Tādējādi gan 2021., gan turpmāko gadu strukturālā bilance un pieļaujamā atkāpe no tās tiks atkārtoti skatīta un saskaņota Padomē veidojot VTbil 2021./2023.**
- 31. Fiskālo skaitlisko nosacījumu pārbaude tika veikta pamatojoties uz bilances nosacījumu, izdevumu pieauguma nosacījumu un pārmantojamības nosacījumus.** Bilances nosacījuma pārbaudei veidots scenārijs tikai ar nacionālā regulējumā paredzēto VTM, kas tiek noteikts -0,5% no IKP. Lai gan 2021. gadam paredzēta SIP fiskālo ierobežojumu mazināšana un tas ļauj neiekļaut aprēķinā izdevumu pieaugumu nosacījumu, tas tomēr tika iekļauts nodrošinot aprēķinu ikgadējo pēctecību.
- 32. Pārbaudot fiskālos skaitliskos nosacījumus (izdevumu griestus), par spēcīgāko atzīstams bilances nosacījums, kas paredz maksimālo pieļaujamo izdevumu apmēru 2021. gadam 10 436,7 Euro, 2022. gadam 10 619,0 Euro un 2023. gadam 11 026,1 Euro (skat. 1. pielikumu).** Tomēr ņemot vērā, ka Padome izteikusi šaubas par potenciālā IKP ticamību, uzskatāms, ka aprēķins nevar tikt izmantots par pamatu VTbil 2021/2023 sastādīšanai, kamēr FM un Padome nav panākusi vienošanos par potenciālā IKP novērtējumu.

Avots: FM

7.att. Maksimāli pieļaujamie izdevumi, milj. Euro

33. Salīdzinot ar VTBIL2020/2022, šī brīža Stabilitātes programmā Maksimāli pieļaujamiem izdevumiem 2021. gadā ir vērojams izdevumu pieaugums 53.5 miliona apmērā, bet jau 2022. gadā sagaidāma budžeta konsolidācija 175.8 miljonu apmērā, kas liecina par Valdības apņemšanos stimulēt ekonomikas attīstību krīzes laikā un strauji samazināt izdevumus krīzes posmam noslēdzoties, attiecībā uz 2023. gada rezultātiem, ņemot vērā situācijas ierobežoto prognozējamību, jāpieņem, ka aprēķiniem pašlaik ir tehnisks raksturs (skat. 7.att).

2.3. Covid-19 perioda speciālā tiesiskā regulējuma ietekme uz FDL normu piemērošanu

34. Reaģējot uz nepieciešamību strauji rīkoties Covid-19 krīzes seku mazināšanai, Latvijā tika izstrādāts īpašs krīzes perioda tiesiskais regulējums: Likums Par valsts apdraudējuma un tā seku novēršanas un pārvarēšanas pasākumiem sakarā ar Covid-19 izplatību turpmāk (Covid-19 krīzes likums).¹⁰
35. Covid-19 krīzes likuma 27. pantā ir iestrādāta norma, kas atļauj izpildīt gadskārtējo valsts budžeta likumu, pārsniedzot vidēja termiņa budžetā ietvarā maksimāli pieļaujamo valsts budžeta izdevumu apjomu. No fiskālās disciplīnas viedokļa, te jāatzīmē, ka vidēja termiņa budžeta izdevumu saglabāšana pašlaik plānotā līmenī izraisīs ievērojamu budžeta bilances pasliktināšanos arī turpmākos gados, jo arī turpmākiem gadiem IKP prognozes nevar būt optimistiskas. Turklāt Covid-19 krīzes pārvarēšanas likums paredz, ka izdevumus palielinošie vai ieņēmumus samazinošie normatīvie akti, kas pasliktina arī vispārējās valdības budžeta strukturālo bilanci neuzliek Ministru kabinetam pienākumu paredzēt tādus kompensējošos pasākumus, kas garantētu vispārējās valdības budžeta strukturālās bilances izlīdzināšanos.
36. Covid-19 krīzes likuma 28.pants attiecībā uz Fiskālās disciplīnas likuma normu piemērošanu prezumē, ka pasākumi ar Covid-19 izplatību saistītās ārkārtējās situācijas ietekmes mazināšanai ir vienreizēji diskrecionāri pasākumi (one-off), kas netiek iekļauti

¹⁰ <https://likumi.lv/ta/id/313373-par-valsts-apdraudejuma-un-ta-seku-noversanas-un-parvaresanas-pasakumiem-sakara-ar-covid-19-izplatibu>

vispārējās valdības budžeta strukturālajā bilancē. Tomēr, tas ir pretrunā ar strukturālās bilances būtību SIP Vademecum izpratnē, jo tieši tajā metodoloģiski pareizi ir ietvert vienreizējo pasākumu ietekmi, kā tas piemēram tika darīts paredzot vienreizējās atkāpes strukturālo reformu veikšanas periodā.¹¹

37. **Nemot vērā, ka Covid-19 krīzes likums faktiski neparedz fiksētu darbības termiņu attiecībā uz FDL normu ierobežošanu, pastāv nopietns risks, ka var tikt apdraudēta fiskālā ilgtspēja.** Krīzes pārvarēšanā uzņemtām saistībām ir jāparedz, ka tās būs izpildāmas arī pie lielāka ekonomikas krituma nekā pašlaik tiek sagaidīts.
38. **Valdība, kopš Covid-19 uzliesmojuma sākuma izskata un pieņem atbalsta pasākumus biznesa, sabiedrības un nozaru atbalstam, un uz doto brīdi 2020. gada vispārējās valdības deficīts aprēķināts -9.4% apmērā no IKP. Lai gan daudzas nozares vēlas papildus atbalstu, kas krīzes laikā ir saprotams, tomēr jāņem vērā, ka makroekonomiskā vide var vēl vairāk pasliktināties un 2020. gadā uzņemto saistību efekts būs ekonomikas izaugsmi bremsējošs faktors turpmākajos gados.**

2.4. Valsts parāda nosacījums

39. Covid-19 uzliesmojuma krīzes iespaidā, lai nodrošinātu finansiālu segumu atbalsta pasākumiem Covid-19 seku mazināšanai, Latvija 2020.gada martā un aprīlī operatīvi veica aizņemšanos gan iekšējā, gan starptautiskajos finanšu tirgos, emitējot obligācijas, kas izraisīja strauju un neplānotu parāda līmeņa pieaugumu. Kopš 2020.gada februāra beigām, uz Stabilitātes programmas 2020./2023. sastādīšanas brīdi parādsaistību apjoms pieaudzis par 1,85 mljrd. Euro (skat 6. tabulu).

6.tabula

Valsts parāda attīstība Covid-19 uzliesmojuma ietekmē, 2020.gada martā-aprīlī
(līdz 24.04.2020) veiktie aizņēmumi

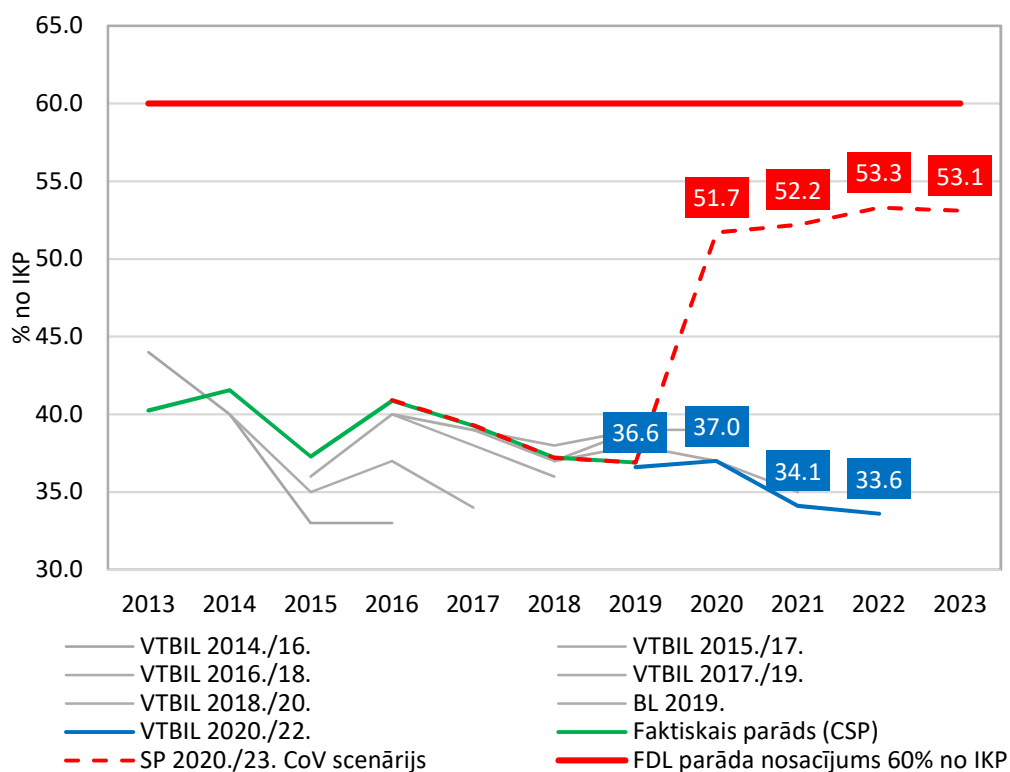
Vērtspāpīru veids	Dzēšanas gads	Aizņēmuma apjoms nominālvērtībā	Procentu (kupona) likme gadā %	Ienesīgums %
2026.gadā dzēšamo eiroobligāciju papildu emisija	2026.	550 milj.	0,375	0,406
Jaunas eiroobligācijas	2023.	1 mljrd.	0,125	0,209
Iekšējā aizņēmuma obligācijas (5 laidieni vienas programmas ietvaros)	2022.	304,5 milj.	0%	(-0,129) līdz 0,099

Avots: Valsts Kase

40. Iepriekšējos gados, kad ekonomika strauji attīstījās, valsts parāds netika būtiski samazināts, turklāt tika realizēta prakse pieņemt budžetu ar deficītu arī rīkojoties procikliski. Lai gan **Latvija, salīdzinot ar citām ES valstīm bija viena no "zemā vispārējās valdības parāda valstīm" un Valdība VTbil 2020./22. bija apņēmusies turpināt parāda samazināšanu, pašlaik šī apņemšanās nav realizējama.**
41. Pašlaik nav arī zināms cik ilgi turpināsies Covid-19 krīzes sekas, bet jau 2020. gadā paredzams, ka no Māstrihtas kritērija 60% pret IKP robežas, vispārējās valdības parādu šķir vien 8,3%. Turpmākos gados situācija pasliktināsies un 2021. gadā līdz 60% sliekšnim paliks 7,8%, 2022. gadā 6,7% un 2023. gadā 6,9%. Jāņem vērā, ka pasliktinoties ekonomiskai

¹¹ SIP Vademecum 2019 (9.lpp. Box 1.3.) https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/ip101_en.pdf

situācijai un krītoties IKP, pastāv nopietns risks šo sliekšni pārkāpt, kam sekos gan fiskālās ilgtspējas apdraudējums, gan Latvijas kredītreitinga pasliktināšanās, gan iespējamās korekcijas SIP ietvaros (skat.8. attēlu).

Avots: CSP, VTBIL 2014-2022, Valsts Kase, FM

8.att. Vispārējās valdības parāda attīstības dinamika un prognozes Covid-19 krīzes ietekmē

42. Mazinot Valsts parādu izšķiroša nozīme ir Covid-19 krīzes seku mazināšanas pasākumu efektivitātei. Tādēļ, novērojot atsevišķu šo pasākumu vājo efektu tie nekavējoties ir jāpārskata, novirzot atbalstu tur kur ekonomikas stimulēšana būtu maksimāli efektīva. Turpinot kristies IKP, valsts parāda līmenis var nonākt grūti kontrolējamā līmenī.

3. EKONOMIKAS STABILIZĀCIJAS PASĀKUMU FISKĀLĀ IETEKME UN FISKĀLIE RISKI

3.1. Ekonomikas stabilizācijas pasākumu fiskālā ietekme

- 43. Latvijas valdība ir operatīvi reaģējusi uz Covid-19 izraisīto krīzi un izveidojusi ekonomikas stabilizācijas un iedzīvotāju atbalsta mehānismus, saskaņā ar starptautisko organizāciju rekomendācijām. Šobrīd atbalsta pasākumu ietekme uz VVBB 2020.gadā sasniedz gandrīz 1 miljardu Euro, kas ir 3.4% no IKP.** Pasākumi ir terminēti uz krīzes laiku un ir mērķēti uz likviditātes uzturēšanu finanšu sektorā, darba ņēmēju un ievainojamāko sabiedrības slāņu sociālo aizsardzību, uzņēmēju un nozaru atbalstu, un veselības aizsardzības sektora kapacitātes stiprināšanu. Sagaidāms, ka atbalsta pasākumu apjoms palielināsies, bet tas lielā mērā ir atkarīgs no krīzes ilguma un dziļuma.
- 44. Kopumā Padome atbalsta valdības izveidoto atbalsta pasākumu programmu, tomēr norāda uz iespējām to pilnveidot, pirmkārt jau palielinot atbalsta apjomus, kas stabilizētu ekonomiku.** Piemēram, Igaunijas pašreizējā atbalsta lielums tiek novērtēts 4.1% apmērā, bet Lietuvas ap 5%¹². Zemāk 7. tabulā ir apkopoti Latvijas atbalsta pasākumu statistika grupējot pa pabalstu saņēmēju grupām. Protams, piedāvātie aprēķini ir tikai provizoriski, balstīti uz pieņēmumu, ka krīze nebūs ilgstoša. Salīdzinoši lielu atbalstu saņem valsts aviopārvadājumu nozare, kas arī ir visvairāk cietusi no Covid-19 izraisītās krīzes. Lai arī likumā "Par valsts apdraudējuma un tā seku novēršanas un pārvarēšanas pasākumiem sakarā ar Covid-19 izplatību" nav noteikts likuma spēka izbeigšanās termiņš, **visiem atbalsta pasākumiem ir ierobežots darbības laiks, un tiek plānots, ka tiem būs iespaids tikai uz 2020. gada VVBB.**

7.tabula

Atbalsta pasākumu novērtētā ietekme uz VVBB 2020.gadā un to īpatsvars (%)¹³

Pasākums	Plānotā ietekme uz VVBB (milj. Euro)*	% no kopējā atbalsta	Reāli izmaksātā summa (milj. Euro)**
Atbalsts iedzīvotājiem	-156.4	16.2%	
Dīkstāves (arī palīdzības) pabalsts (2 mēnešus)	-33.3	3.4%	6.4
Dažāda veida pabalsti- bezdarbnieka, ģimenēm, bērniem u.t.t.	-123.1	12.7%	-
Atbalsts uzņēmējiem	-477.3	49.4%	
Atbalsts saistībā ar nodokļu maksājumu termiņiem	-331.0	34.2%	133.0
ALTUM aizdevumi apgrozāmiem līdzekļiem	-50.8	5.3%	41
ALTUM kredītgarantijas un portfeljgarantijas	-50.0	5.2%	30
Atbalsts lauksaimniecības un pārtikas ražošanas nozares uzņēmumiem	-45.5	4.7%	
Atbalsts valsts AS un sektoriem	-333.4	34.5%	
Atbalsts aviopārvadājumu nozarei***	-246.5	25.5%	
Atbalsts veselības aprūpes nozarei	-80.9	8.4%	
Pārējie, ieskaitot privātos un sab. medijus	-6.0	0.6%	

¹² Lietuvas un Igaunijas FDP informācija 2020.gada 23.aprīlī.

¹³ Informācija apkopota 2020.gada 24.aprīlī, Altum – 22. aprīlī.

KOPĀ	-967.1	100%	
No IKP	3.4%		

*FM dati un Padomes aprēķini

** ieskaitot 36,1 milj. Euro atbalstu Airbaltic, kas no grāmatvedības viedokļa neietekmē VVBB 2020. gadā, kā arī plānotos atbalstus Airbaltic 150 miljonu apmērā un Rīgas lidostai 54.4 miljonu apmērā.

- 45. Sākotnēji Dīkstāves pabalsts (DP) tika plānots kā visnozīmīgākais un visaptverošākas atbalsta pasākums, kas pozitīvi ietekmētu gan uzņēmējus, gan aizsargātu darbiniekus no atlaišanas.** Tomēr pasākuma ietekmes potenciāls nerasniedza gaidīto ietekmi pabalsta saņēmēju kritēriju dēļ, neskatoties uz vairākkārtēju potenciālo saņēmēju loka paplašināšanu. Ja sākotnēji izmaksāto pabalstu apjomu novērtēja vairāk kā 170 miljonu apmērā, tas šobrīd novērtējums ir tikai pāri 30 miljoniem, kas tikai 3.4% no kopējā atbalsta summas. Iespējams, arī šī summa netiks izmaksāta, jo līdz 24. aprīlim ir izmaksāti tikai 6.4 miljoni dīkstāves pabalstos, tas ir 20% procentiem no plānotā.
- 46. Lielākais atbalsts uzņēmējiem tiek plānots ar dažādiem nodokļu samaksas termiņu pagarinājumiem, kas sastāda 36% no kopējā atbalsta apjoma.** Tiek novērtēts, ka šis pasākums negatīvi ietekmēs VVBB par 331 miljonu Euro, toties uzlabos VVBB nākošos trīs gadus 200.5 miljonu apmērā, attiecīgi par 58.7 miljoniem Euro 2021. gadā, 47.3 miljoniem 2022.gadā, un 94.6 Euro 2023.gadā. Šis atbalsta pasākums izskatās efektīvāks, jo 24.aprīlī jau piešķirtas nodokļu atmaksas 130 miljonu apmērā, kas ir 40% no plānotā.
- 47. Valsts finanšu attīstības institūcija ALTUM ir izsniegusi ievērojamu daļu no plānotā krīzes aizdevumu daļas un garantijas banku kredītu brīvdienām.** Līdz 22.aprīlim jau izsniegti aizdevumi 171 uzņēmumam par kopēju summu 41 miljons Euro apmērā, un piešķirtas garantijas 30 miljonu apjomā. Garantiju kopējā ietekme uz tautsaimniecību ir 125 miljoni Euro. Jāatzīmē, ka finanšu instrumentu ietekme uz tautsaimniecību ir ievērojami lielāka par ieguldījumiem līdzekļiem. Šajā gadījumā ALTUM ieguldītie 100.8 miljoni Euro stimulēs ekonomiku vairāk kā 900 miljonu apmērā.
- 48. Lielāko valsts atbalstu krīzes ietvaros saņems Airbaltic, kam jau piešķirti 36.1 miljons Euro pamatkapitāla palielināšanai, un pēc EK atļaujas saņemšanas visticamāk tiks piešķirti vēl 150 miljoni Euro.** Nacionālā aviokompānija ir izvēlējusies krīzi izmantot kā iespēju palielināt savu tirgus daļu¹⁴. Padomes rīcībā nav informācijas, lai novērtētu šādas stratēģijas priekšrocības un riskus. Aviopārvaldājumu nozare saņem lielāko daļu no valsts atbalsta – vairāk kā 25%. Veselības aprūpes nozares atbalsts pārsniedz 90 miljonus Euro, kas ir 8.4% no kopējās atbalsta summas.
- 49. Lai nodrošinātu atbalsta pasākumu finansēšanu līdz pat 4 miljardu Euro apmērā, Valsts kase ir veikusi aizņemšanos finanšu tirgos, kā arī nodrošinājusi aizņemšanās iespējas no starptautiskām finanšu institūcijām.** Aizņēmumi veikti ar Latvijai izdevīgiem nosacījumiem, kas vēlreiz liecina par finanšu tirgus ticību Latvijas valsts fiskālai politikai.

3.2. Citi fiskālie riski

- 50. Lai arī Covid-19 krīzes izraisītā makroekonomiskā stabilitāte šobrīd ir galvenais fiskālais riska avots, joprojām eksistē citi riski, kas var potenciāli pasliktināt valsts fiskālo pozīciju.**
- 51. Krīzes rezultātā secīgi tiek apdraudēti četri tautsaimniecības funkcionēšanas aspekti:**

¹⁴ https://www.bloomberg.com/news/articles/2020-04-21/as-airlines-scrap-jet-orders-tiny-air-baltic-is-throttling-up?utm_content=business&utm_medium=social&utm_source=twitter&cmpid=socialflow-twitter-business&utm_campaign=socialflow-organic, skatīts 22/04/2020

- Uzņēmumu likviditātes krīze, ierobežojumu un pieprasījuma strauju izmaiņu rezultātā;
- Ekonomika piedzīvo piedāvājumu šoku izejvielu piegādes ķēžu pārrāvumu dēļ;
- Pakāpeniski veidojas otrais pieprasījumu šoks, jo samazinās gan eksporta noieta tirgus, sašaurinoties ekonomiskajām aktivitātēm pasaulē, gan arī iekšējā tirgus kapacitāte iedzīvotāju un uzņēmumu ienākumu krišanās rezultātā. Nenoteiktības un pieaugošo lejupslīdes riska ietekmē tiek atcelti vai atlikti investīciju projekti;
- Ja izveidotie ekonomika stabilizācijas mehānismi nav efektīvi vai ir nepietiekoši izveidojas finanšu sektora krīze, kam par iemeslu ir masveida bankroti, kas rezultējas banku sektora kapitāla nepietiekamība.

52. Latvijas finanšu nozarē ir sekmīgi noslēgusies attīrīšanās no nerezidentu apkalpošanas, un šogad ir saņemts pozitīvs Moneyval rekomendāciju ieviešanas novērtējums. Tomēr finanšu sektors joprojām ir nozīmīgs fiskālo risku avots- tie ir rūpīgi jānovērtē un jāievieš attiecīgi risku vadības pasākumi. Latvijā joprojām ir salīdzinoši liels banku skaits, daļai no tām varētu būt grūtības ar ilgtspējīga biznesa modeļa izveidi ņemot vērā nerezidentu kontu slēgšanu, kas norāda uz banku konsolidāciju nepieciešamību. 2018. gadā ABLV uzsāka pašlikvidācijas procesu; 2019. gadā tiesa pasludināja PNB banku par maksātnespējīgu un ir uzsākta tās likvidācija. Gaidāms, ka abiem šiem notikumiem nebūs tiešas negatīvas fiskālās ietekmes uz VVBB.

53. Valdība ir pieņēmusi lēmumu¹⁵ no 2021. gada pārcelt subsidētās elektrības piemaksas (OIK) slogu no elektroenerģijas patērētājiem. Šis jautājums joprojām nav līdz galam juridiski atrisināts un ir ar lielu potenciālo fiskālo ietekmi uz vispārējās valdības bilanci – līdz pat 150 miljoniem gadā, ar iespējamām komplikācijām.

54. Korporatīvās pārvaldības problēmām valsts un pašvaldību kapitālsabiedrībās, kas pieklasificējamās vispārējam valdības sektoram, ir potenciāls radīt negatīvu ietekmi uz vispārējās valdības budžeta bilanci, kā liecina pēdējā laika notikumi uzņēmumos “Rīgas Satiksme” un “Latvijas Dzelzceļš”. Padome uzskata, ka pastāv nopietns fiskālais risks sakarā ar grūtībām novērtēt fiskālo ietekmi no pieklasificēto valsts un pašvaldību uzņēmumu un tā būtu jāiekļauj fiskālā nodrošinājuma rezerves kalkulācijās. Valsts kontrole savā ziņojumā par valstij piederošo kapitālsabiedrību valdes locekļu atalgojumu uzsver, ka nav izveidots kapitālsabiedrību valdes locekļu atlīdzības regulējuma vienotas prakses veidošanas un piemērošanas pārraudzības mehānisms. Tāpēc kapitāla daļu turētāji (vai padome) un kapitālsabiedrību valdes atlīdzības noteikšanā ir piemērojušas atšķirīgus principus vai regulējumam neatbilstošu interpretāciju, tā pieļaujot, ka kapitālsabiedrību valdes locekļi var saņemt Kapitāla daļu likumā neparedzētu finansiālu labumu. Neadekvāts atalgojuma līmenis valsts kapitālsabiedrības mazina iedzīvotāju uzticību valstij un vēlmi maksāt nodokļus.

55. Lai arī ir iestājusies lielāka skaidrība ar Brexit, joprojām nav zināma pilna notikuma ietekme uz Latvijas ekonomiku un fiskālo situāciju. Ņemot vērā, ka Lielbritānija bija donora valsts ES, ir skaidrs, ka vidējā termiņā pieaugs Latvijas iemaksas ES. Tā kā Brexit ir pārāk daudz aspektu un neskaidrību, tas apgrūtina precīzas Brexit fiskālās ietekmes nodrošināšanu, taču var tikt ietekmēts Latvijas eksports uz Lielbritāniju, kuras pašreizējais īpatsvars ir 6.5%.

¹⁵ MK 2019.gada 16.jūlija sēde 88.§

4. MAKROEKONOMIKAS DATU ATJAUNOŠANAS PROCEDŪRA

56. **FDP apstiprināja makroekonomikas prognozes februāra vidū, paredzot IKP izaugsmi 2,2%¹⁶, kas tajā laikā bija diezgan konservatīvs scenārijs.** Lai gan Covid-19 tajā brīdī vēl bija lokāls raksturs Āzijas valstīs un Ķīnā, FDP lūdza Finanšu ministriju ietvert to Stabilitātes programmas jūtīguma analizē. Pašlaik, kad strauja ekonomikas lejupslīde ir neizbēgama un jau notiek un sakarā ar ārkārtējo situāciju Covid-19 attīstības dēļ Finanšu ministrija ir pārveidojusi makroekonomikas attīstības prognozes, paredzot novirzīšanos no š.g. februārī izstrādātām un Padomes locekļu izvērtētām makroekonomikas prognozēm Stabilitātes programmai 2020/2023.
57. **Š.g. 3. aprīlī Padome saņēma atjaunotas makroekonomiskās prognozes (turpmāk – CoV SP 2020./23.), kuras ietver Covid-19 krīzes ietekmes konsekvences un kuras izmantotas Stabilitātes Programmas 2020-2023 izstrādei.** Saskaņā ar Vienošanās punktu 4.9¹⁷. Padome papildina savu februāra viedokli par makroekonomikas prognozēm, jo makroekonomiskā attīstība pandēmijas apkarošanas dēļ novirzās no iepriekš saskaņotā scenārija. Padome un FM veica prognožu apspriedi rakstiskās konsultācijas formā, uzdeva jautājumus un saņēma skaidrojumus no FM pārstāvjiem. Pamatojoties uz pašlaik pieejamo informāciju, Padome izsaka viedokli par galvenajiem makroekonomiskiem rādītājiem (sk.8.tabulu).

8.tabula

Padomes izskatītie un paspriestie makroekonomisko prognožu rādītāji, %.

	2019	2020	2021	2022	2023
Reālā IKP izaugsme	2,2	-7,0	1,0	3,5	2,4
Nominālā IKP izaugsme	4,9	-7,9	2,4	5,6	4,4
Inflācija	2,8	0,4	1,7	2,0	2,0
IKP deflators	2,6	-1,0	1,3	2,0	1,9
Potenciālā IKP izaugsme	3,0	2,9	2,9	2,8	2,9
Izlaižu starpība	0,9	-8,8	-10,4	-9,8	-10,2

Avots: FM

58. **Padome izsaka viedokli par reālā IKP prognozi CoV SP 2020/23 un atzīmē, ka salīdzinājumā ar iepriekšējo prognozi 2020. gada februārī (SP 2020/23), reālā IKP pieauguma temps 2020. gadam ir samazināts par 9,2 %, bet 2021. samazināts par 1,8%, sagaidot 1,02% IKP pieaugumu.** IKP izaugsmes prognoze 2022. gadam pārsniedz iepriekš prognozēto vērtību par 0,7%p. Izaugsmes temps 2023. gadam paliek nemainīgs, salīdzinot ar februārī izvērtēto prognozi (9. attēls).
59. **Padome uzskata, ka nenoteiktības apstākļos IKP kritums (-7%) ir relatīvi konservatīvs novērtējums, ņemot vērā, ka atsevišķu nozaru atkopšanās var iekavēties. Īpaši jūtīgas būs eksportējošās nozares, kuras atkarīgas no citu valstu atkopšanās procesiem.** Nenoteiktības apstākļos Eiro zonas un atsevišķu dalībvalstu, tai skaitā Latvijas izaugsmes scenāriji krasi atšķiras. SVF paredz Eiro zonas ekonomikas kritumu 2020.gadā par 7,5%, bet ECB pesimistiskākos scenārijos - līdz pat 15%. Arī Latvijas ekonomikas attīstības scenāriji ir dažādi. SVF paredz pesimistiskāko prognozi Latvijas ekonomikai, ar IKP kritumu 2020. gadā līdz -8,6%. Latvijas Banka prognozējusi Latvijas ekonomikas kritumu līdz -6,5%, komentējot, ka prognozes var pasliktināties, Swedbank ekonomisti prognozējuši IKP kritumu līdz 5,8%. Prognozētāji

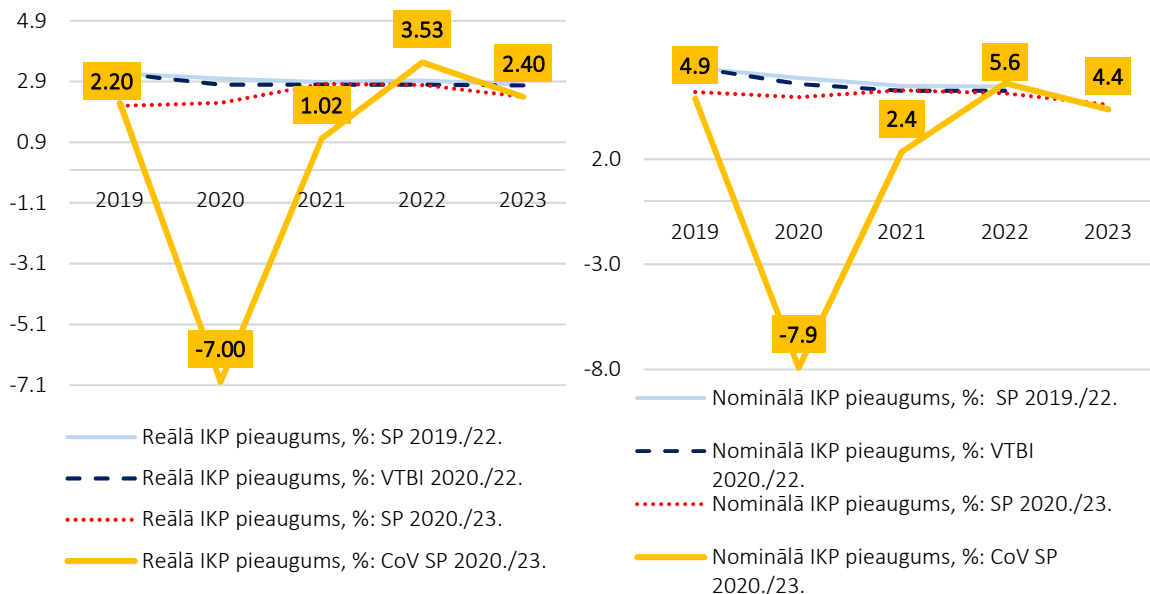
¹⁶ Makroekonomikas prognozes 17.02.2020: <https://fdp.gov.lv/17022020-fdp-viedoklis-par-finansu-ministrijas-makroekonomisko-raditaju-prognozēm>

¹⁷ Vienošanās par sadarbību starp FM un FDP 08.02.2016:

https://fdp.gov.lv/files/uploaded/FDP_1_09_849_20180619_VPS_FDP_FM_konsolidetais.pdf

balstījušies pieņēmumā, ka Covid-19 uzliesmojums un karantīnas ierobežojumi noslēgsies pēc 2020. gada 2. ceturkšņa.

60. Padome atzīmē, ka IKP krituma piesardzīgāks vērtējums (-8 līdz -9%) būtu drošāka izvēle, jo tas ļautu piesardzīgāk novērtēt fiskālas iespējas, un izvairīties no pārmērīga un strauja valsts parāda pieauguma.
61. Padome atbalsta nepieciešamību veidot vairākus makroekonomiskās attīstības scenārijus, jo esošās neskaidrības situācijā ir jāspēj paredzēt dinamikas maiņu un saprast fiskālās sekas ilgstošas recesijas gadījumā.

Avots: FM.

9. att. Reālā IKP pieauguma prognoze.
(līkne CoV SP 2020./23. – Covid-19 krīzes scenārijs)

Avots: FM.

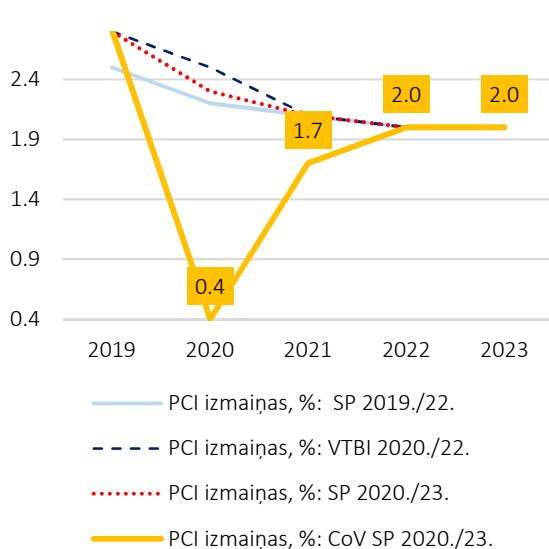
10. att. Nominālā IKP pieauguma prognoze.
(līkne CoV SP 2020./23. – Covid-19 krīzes scenārijs)

62. Padome izsaka viedokli par nominālā IKP prognozi CoV SP 2020./23. Salīdzinot ar prognozi 2020. gada februārī (SP 2020./23), nominālā IKP prognoze 2020. gadam samazināta par 12,9% un 2021. gadam samazināta par 2,9%. Prognoze 2022. gadā pārsniedz februārī prognozēto par 0,5%p., savukārt 2023. gadam prognoze samazināta par 0,2%p., (10. attēls).
63. Gan reālā gan nominālā IKP pieauguma tempu CoV SP 2020./23. prognoze, atspoguļo strauju ekonomikas atkopšanās scenāriju. Šāds scenārijs Latvijai, kā mazai atvērtai ekonomikai ir maz ticams un nevar paredzēt, ka ekonomika ātri atveseļosies. Pēc OECD aplēsēm Covid-19 vīrusa ierobežošanas pasākumi ir samazinājuši ekonomikas aktivitāti attīstītajās valstīs par 20-30% un katrs šāds mēnesis IKP izaugsmi samazina par 2%¹⁸. Līdz ar to FM piedāvātais scenārijs atspoguļo cerību par to ka, ka krīze būs īsa un pēc tās sekos salīdzinoši ātra ekonomikas atkopšanās (skat. Piezīmi¹⁹).

¹⁸ OECD <https://www.oecd.org/newsroom/oecd-updates-g20-summit-on-outlook-for-global-economy.htm>

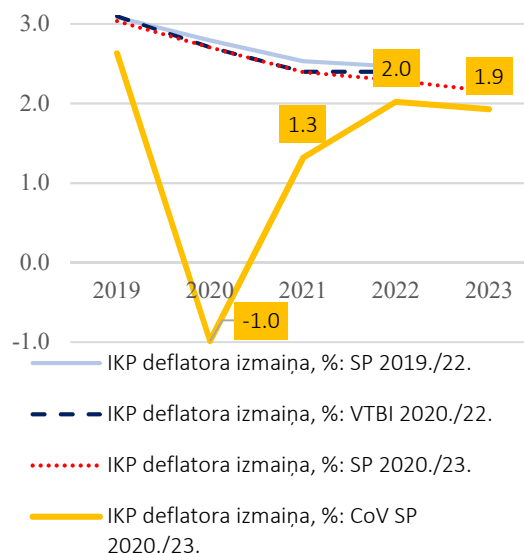
¹⁹ **Piezīme:** Padomes locekļu diskusijā izteikts arī viedoklis, ka vērtējot FM prognozes nevis no IKP izaugsmes tempu, bet IKP līmenu viedokļa, saskatāms nevis V veida (\\)straujas atkopšanās scenārijs), bet drīzāk maigs "U" vai "L" scenārijs. Atjaunošanās 2021./2022. gadā ir samērā vāja, un 2019. gada līmenī ekonomika varētu atgriezties tikai 2023. gadā.

64. Realizētajos FM piedāvātajām prognozēm, VTBI 2020/2022 izdevumu daļa ievērojami pārsniedz budžeta finansiālās iespējas. Iepriekšējo izdevumu un ienākumu līmeni un ņemot vērā Covid-19 ietekmes mazināšanas pasākumu fiskālo ietekmi, vispārējās valdības budžeta bilance 2020. gadā sasniedz -9,4% deficītu, situācija ievērojami neuzlabosies arī 2021. gadā kurā plānotais deficīts būs -5,3%, savukārt 2022 un 2023 gadā turpināsies augsts deficīta līmenis -4% apmērā no IKP.
65. Padome izsaka viedokli par patēriņa cenu indeksa (turpmāk – PCI) prognozi un atzīmē, ka salīdzinot ar prognozēm SP 2020/2023, 2020. gadam, PCI ir samazināts par 1,9%, bet 2021. gadam samazināts par 0,4%p. Attiecībā uz 2022. un 2023. gadu PCI korekcijas nav veiktas (11. attēls). Salīdzinot ar Latvijas Bankas prognozēto inflāciju 2020. gadam (0,5%) FM pieņēmumi ir nedaudz piesardzīgāki. **Patēriņa tendence kopumā ir prognozējama kā piesardzīga, tomēr, ja krīzes situācija saglabāsies ilgāk par pus gadu, bezdarbnieku īpatsvars turpinās pieaugt un darba devēju iespējas noturēt atalgojumu iepriekšējā līmenī kļūs arvien ierobežotākas, tas var novest pie deflācijas atsevišķos 2020. gada mēnešos.**

Avots: FM

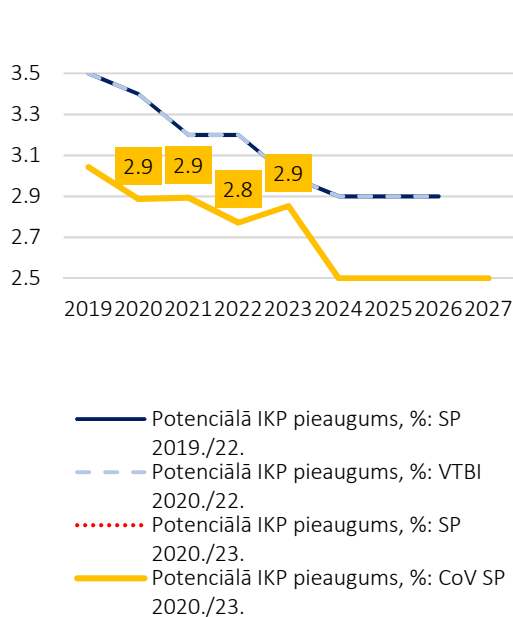
11. att. Inflācijas prognoze. (līkne CoV SP 2020./23. – Covid-19 krīzes scenārijs)

Avots: FM.

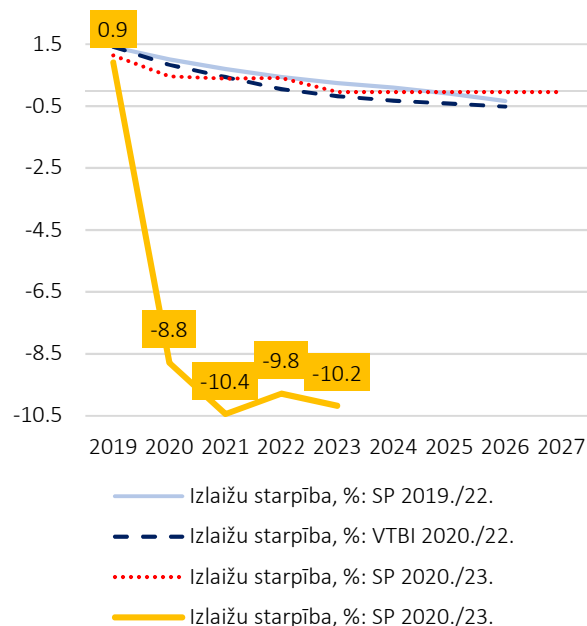
12. att. IKP deflatora prognoze. (līkne CoV SP 2020./23. – Covid-19 krīzes scenārijs)

66. IKP deflatora prognoze CoV SP 2020./23. prognozēs ir samazināta salīdzinot ar SP 2020./23. visam prognozēšanas periodam. Ir prognozēts deflatora vērtības samazinājums 2020. gadam par 3,7%, 2021. gadam par 1,1%, 2022. gadam par 0,3%p., 2023. gadam samazinājums par 0,2%p., (12. attēls).
67. Padome izsaka viedokli par potenciālā IKP un izlaides starpības prognozi Cov SP 2020/23. Salīdzinot ar SP 2020/23 atjaunotās makroekonomikas prognozēs izlaides starpība samazināta 2020. gadam par 9,2%, 2021. gadam par 10,8%, 2022. gadam par 10,2%, 2023. gadam samazināta par 10,1%. Potenciālā IKP izaugsmes novērtējums, salīdzinot ar š.g. februārī izvērtētām prognozēm nav mainīts, (13., 14.. attēls).

Avots: FM.

13. att. Potenciālā IKP pieaugums, %.

Avots: FM.

14. att. Izlaižu starpības, % no potenciālā IKP.

68. Pieņemot, ka 2021. un 2022. gadā sagaidāma tikai vāja ekonomikas atveseļošanās, var paredzēt, ka Covid-19 krīzes sekas ietekmēs ekonomiku arī strukturāli, kas var ietekmēt arī ekonomikas potenciālu kopumā. Lai gan pašlaik nav jaunu indikāciju, ka ekonomikas potenciāls būtu neatgriezeniski zudis, nākotnē to prognozējami ietekmēs palielošas izmaiņas transporta nozarē, kas sākas vēl pirms Covid-19 krīzes, it īpaši ostu segmentā.
69. Saņemot jaunākus datus, kas ļaus atgriezties pie IKP prognožu novērtējuma jau 2020. gada jūnijā, potenciālā IKP un izlaižu starpības novērtējums būs jāpārskata. Pašlaik vērtējot FM piedāvāto potenciālo IKP, Padome ir veikusi alternatīvu šī rādītāja aprēķinu (skat. 2. pielikumu).
70. Aprēķinātā alternatīvā potenciālā IKP vērtības pārbaudītas, uz to pamata izsakot izlaižu starpību, ciklisko komponenti un aprēķinot strukturālo bilanci periodam no 2013. līdz 2018. Tabulā 9 redzams trīs strukturālo bilanču salīdzinājums, vēsturiskā (1), aprēķinātā pamatojoties uz alternatīvo potenciālo IKP (2), aprēķinātā pamatojoties uz pašreizējo FM pieņemto potenciālo IKP(3).

9.tabula

Strukturālo bilanču salīdzinājums balstoties uz dažādām potenciālā IKP vērtībām

Nr.p.k.	x	2013	2014	2015	2016	2017	2018
1	Strukturālās bilances vērtības, kādas tās bija fiksētas 2018. gadā;	-1,2	-1,3	-1,3	0,2	-0,8	x
2	Strukturālās bilances vērtības, kuras aprēķinātas pamatojoties uz alternatīvo potenciālo IKP.	-1,1	-1,2	-1,4	0,2	-1,1	-1,9
3	Strukturālās bilances vērtības, kādas tās novērtētas izmantojot FM piedāvāto potenciālo IKP;	-0,8	-1,4	-1,6	0,1	-1,1	-1,5

Avots: FM, Padomes aprēķini, 14.12.2018. Padomes viedoklis par Fiskālās disciplīnas likuma 11.panta izpildi

71. **Alternatīvajā potenciālajā IKP balstītie strukturālās bilances aprēķini ir tuvāki 2018. gadā fiksētām strukturālās bilances vērtībām, kamēr FM izmantotajā potenciālā IKP balstītā strukturālā bilance vairāk novirzās no 2018. gadā fiksētām vērtībām.**
72. **Padome atturas apgalvot, ka aprēķinātais alternatīvais potenciālais IKP ir izmantojams fiskālās politikas plānošanai, vienlaikus norādot, ka tas ir pietiekami pārlicinoši pierāda nepieciešamību pārskatīt FM pašlaik izmantotās potenciālā IKP vērtības.**
73. **Padome vērs uzmanību uz ievērojamām nepilnībām pašreizējā FM potenciālā IKP novērtējumā un uzskata, ka tās ir jānovērš pirms darba uzsākšanas pie nākamā VTbil 2021/2023.** Dotajā brīdī, ņemot vērā augsto nenoteiktību par turpmāko ekonomikas attīstību, uzskatāms, ka FM piedāvātajā potenciālā IKP balstītie aprēķini ir saskaņojami kā tehniski pieņēmumi, kuriem ir nepieciešama korekcija un turpmāka saskaņošana ar Padomi.
74. **Padome uzsver, ka potenciālo IKP nepieciešams pilnveidot, pielāgojot to ilgtermiņa trendam un novēršot nepilnības attiecībā uz strukturālās bilances un cikliskās komponentes novērtējumu ex-post, kam ir būtiska nozīme FDL 11. panta prasību ievērošanai.** Turpmākiem gadiem prognozētais potenciālais IKP būtu jāpārskata arī tādēļ, ka FM prognozes neņem vērā Covid-19 krīzes ietekmi uz ekonomikas izaugsmes potenciālu, kuru nākotnē samazinās to nozaru ieguldījums, kuras krīzes situācijā pieredzēs būtisku darbības samazināšanos.
75. **Padome uzskata, ka pirms potenciālā IKP pārskatīšanas šo rādītāju nevar izmantot kā nopietnas lejupejošas pazīmes valstī izsludinātā izņēmuma stāvokļa un ar to saistītais tiesiskā regulējuma atcelšanai 2021.gadā, kā arī SIP vispārējā izņēmuma klauzulas atcelšanai no 2022.gada.**
76. **Kopumā Padome atzīmē, ka nebūtu sagaidāma strauja ekonomikas atveseļošanās. Atkarībā no krīzes dziļuma un ilguma var nopietni mainīties Latvijas tautsaimniecības struktūra.** Jau tagad var prognozēt, ka nostiprināsies IT uzņēmumi, zāļu ražotāji, inovatīvo tehnoloģiju līderi. Notiks sabiedrības uzvedības maiņa t.sk. e-pakalpojumu plašāka izmantošana, attālināta darba iespēju izmantošana u.c. Nozares, kas arī krīzes laikā pierādīs savu dzīvotspēju, būs nākotnes attīstības virzītājas. Vienlaikus ar valdības ekonomisko atbalstu ir jānotur arī tās nozares, kuras krīze ir apturējusi pilnībā, piemēram, avio pārvadājumi, tūrisms un ar to saistītie uzņēmumi, kam ir būtiska nozīme izaugsmē.
77. **Pašlaik ir nepieciešami vairāki makroekonomiskās attīstības scenāriji, arī esošās neskaidrības situācijā ir jāspēj redzēt un saprast fiskālās sekas ilgstošas recesijas gadījumā.** Kā piemēru var minēt 2003. gada SARS uzliesmojumu, kuram bija liela ietekme ārpus Ķīnas. Jau pašlaik redzams, ka Covid-19 uzliesmojums ir globāls un tā sekas būs daudz smagākas.
78. **Pēc Eiropas centrālās bankas prognozēm reālā IKP pieaugums Eiro zonā samazināsies no 1.2% 2019. gadā līdz 0.8% 2020. gadā. Salīdzinājumā ar 2019. gada decembra prognozēm ekonomikas izaugsmes prognozes pazemināts par 0.3 procentu punktiem 2020. gadam un 0.1 procentu punktu 2021. gadam galvenokārt Covid-19 uzliesmojuma dēļ. Veicot makroekonomisko prognožu monitoringu novērots, ka SVF paredz pesimistiskāko prognozi Latvijas ekonomikai, ar IKP kritumu 2020. gadā līdz -8,6%. Latvijas Banka prognozējusi Latvijas ekonomikas kritumu līdz -6,5%, komentējot, ka prognozes var pasliktināties, Swedbank ekonomisti prognozējuši IKP kritumu līdz 5,8%. Prognozētāji balstījušies pieņēmumā, ka Covid-19 uzliesmojums un karantīnas ierobežojumi noslēgsies pēc 2020. gada 2. ceturkšņa.**

Pielikums 1

Fiskālo skaitlisko nosacījuma pārbaude

Skaitlisko nosacījumu izpildes kopsavilkums Summary of numerical conditions fulfilment (milj. eiro) (million euro)															P1.1.tabula Table P1.1
No; formula	Rādītājs	2013 Ex post (23/04/2019)	2014 Ex post (23/04/2019)	2015 Ex post (23/04/2019)	2016 Ex post (23/04/2019)	2017 Ex post (23/04/2019)	2018 Ex post (16/08/2019)	2019 Ex post FM (20/08/2019)	2019 Ex post Council (SP 2019/22)	2020 FM/MoF (20/08/2019) VTIBL/MTBF	2020 Padome/Council (26/10/2019) VTIBL/MTBF	2021 FM/MoF(22/03/20 20) SP CoV	2022 FM/MoF(22/03/20 20) SP CoV	2023 FM/MoF(22/03/20 20) SP CoV	Item
1.	Bilances nosacījums	6 820,8	7 232,1	7 461,4	7 526,1	7 899,2	8 974,3	9 570,1	9 432,1	10 006,8	9 912,2	10436,7	10619,0	11026,1	Balance rule
2.	Izdevumu pieauguma nosacījums	6 594,0	7 025,0	7 324,5	7 650,0	7 960,4	8 845,2	9 806,9	9 685,6	9 995,2	9 900,5	11 015,6	10 992,4	11 033,3	Expenditure growth rule
3.	Pārņemamības nosacījums	x	x	7 138,6	7 672,2	8 189,0	9 181,4	9 294,3		9 823,5		10363,6	10 811,1		Continuity rule
4. = MIN (1.; 2.)	Stingrākais no Izdevumu nosacījuma un Bilances nosacījuma	6 594,0	7 025,0	7 324,5	7 526,1	7 899,2	8 845,2	9 570,1	9 432,1	9 995,2	9 900,5	10 436,7	10 619,0	11 026,1	Strictest rule out of Expenditure rule and Balance rule
5.1. FNR _t	Fiskālā nodrošinājuma rezerve,	x	x	x	x	26,4	28,4	30,5		33,2		28,7	30,3	31,7	Fiscal safety reserve,
5.2. FNR _{t-1}	Fiskālā nodrošinājuma rezerve _{t-1}	x	x	x	x	0,0	26,4	28,4		30,5		33,2	28,4	30,3	Fiscal safety reserve _{t-1}
6.1.	Fiskālās disciplīnas likuma 5.panta otrās daļas nosacījums	x	x	185,9	-146,1	-316,1	-338,1	273,8	135,8	169,0	74,4	x	x	x	Condition set in Fiscal discipline law Article 5(2)
6.2.	Modulis no 6.1.	x	x	185,9	146,1	316,1	338,1	273,8	135,8	169,0	74,4	x	x	x	Module of 6.1.
7.1.	IKP, faktiskajās cenās	22 803,0	23 654,2	24 426,0	25 072,6	26 797,8	29 056,1	30 476		33154,4		28724,5	30340,1	31666,7	GDP, current prices
7.2.	0,1% no IKP	22,8	23,7	24,4	25,1	26,8	29,1	30,5		33,2		28,7	30,3	31,7	0.1% of GDP
8. = IF (6.2. > 7.2.; 4.; 3.)	Valsts budžeta izdevumi, atbilstoši izvēlētajam stingrākajam nosacījumam	6 594,0	7 025,0	7 324,5	7 526,1	7 899,2	8 845,2	9 570,1	9 432,1	9 995,2	9 900,5	10 436,7	10 619,0	11 026,1	State budget expenditure according to the strictest rule applied
9. = 8. - 5.1.	Maksimāli pieļaujamie valsts budžeta izdevumi	6 594,0	7 025,0	7 324,5	7 526,1	7 872,8	8 816,9	9 539,7	9 401,7	9 962,0	9 867,4	10 408,0	10 588,6	10 994,4	Maximum allowed state budget expenditures
10. = 8. - 16. + 15. - 17. - 18.	Vispārējās valdības kopējie izdevumi, -konģēti atbilstoši izvēlētajam stingrākajam nosacījumam	8 369,9	8 794,6	9 160,7	9 258,8	10 218,7	10 975,0	11 488,0	11 350,0	12 124,5	12 029,8	12 686,2	13 017,6	13 553,0	GG total expenditure, TE, adjusted in accordance with the strictest rule applied
11. = 1. + 2. + 3. + 4. [6.tabula]	Vispārējās valdības budžeta bilance atbilstoši stingrākajam fiskālajam nosacījumam	-37,5	-145,7	-196,0	16,2	-154,4	-67,3	-164,5	-26,5	-143,9	-49,3	-1 526	-1 223,8	-1 281,5	General government budget balance according to the strictest rule applied
12. = 11. / 7.1. * 100	Vispārējās valdības budžeta bilance atbilstoši stingrākajam fiskālajam nosacījumam, % no IKP	-0,2	-0,6	-0,8	0,1	-0,6	-0,2	-0,5	-0,1	-0,4	-0,1	-5,3	-4,0	-4,0	General government budget balance according to the strictest rule applied, % of GDP
13. = 7.1. / 100 * 14.	Vispārējās valdības strukturālā bilance atbilstoši stingrākajam fiskālajam nosacījumam	60,4	-92,4	-236,6	12,1	-229,3	-260,4	-130,9	-130,9	-154,1	-154,1	-391,8	-101,9	-63,0	General government structural balance according to the strictest rule applied
14. = 12. - 6. - 7. [6.tabula]	Vispārējās valdības strukturālā bilance atbilstoši stingrākajam fiskālajam nosacījumam, % no IKP	0,3	-0,4	-1,0	0,0	-0,9	-0,9	-0,4	-0,4	-0,5	-0,5	-1,4	-0,3	-0,2	General government structural balance according to the strictest rule applied, % of GDP
15.	Faktiskie valsts budžeta izdevumi	6 835,2	7 254,1	7 476,7	7 503,3	7 955,5	9 020,7	9 468,6		9 915,6		10 300,3	9 338,4	9 338,4	State budget expenditure, actual outcome
16.	Faktiskie vispārējās valdības kopējie izdevumi	8 596,5	9 001,2	9 296,2	9 258,8	10 220,1	11 361,8	11 637,1		12124,5		12547,8	13126,2	13126,2	General government expenditure, actual outcome
17. = 1. + 2. + 3. + 4. [6.tabula]	Faktiskā vispārējās valdības budžeta bilance	-278,8	-374,8	-348,2	39,0	-210,6	-242,8	-63,0		-64,3		-1 389,4	56,8	406,1	General government budget balance, actual outcome
18. = 17. / 7.1. * 100	Faktiskā vispārējās valdības budžeta bilance, % no IKP	-1,2	-1,6	-1,4	0,2	-0,8	-0,8	-0,2		-0,2		-4,8	0,2	1,3	General government budget balance, actual outcome, % of GDP
19. = 7.1. / 100 * 20.	Faktiskā vispārējās valdības strukturālā bilance	-180,8	-321,5	-388,8	34,9	-285,5	-435,9	-29,4		-74,5		-317,3	1 128,9	1 529,3	General government structural balance, actual outcome
20. = 18. - 6. - 7. [6.tabula]	Faktiskā vispārējās valdības strukturālā bilance, % no IKP	-0,8	-1,4	-1,6	0,1	-1,1	-1,5	-0,1		-0,2		-1,1	3,7	4,8	General government structural balance, actual outcome, % of GDP
							-242,8	-63,0		-64,3		-1 389,4	56,8	406,1	

Avots: Finanšu ministrija,
Fiskālās disciplīnas padomes
aprēķini

Source: Ministry of Finance, Fiscal
Discipline Council calculations

Pielikums 2

Alternatīvā potenciālā IKP novērtējums salīdzinot ar FM pielietoto potenciālo IKP

Gads	Reālais IKP 2015=100	Potenciālais IKP (FM)	Izmaiņu starpība (FM)	Cikliskā komponente, % GDP (FM)	Potenciālais IKP (Padome)	Izmaiņu starpība (Padome)	Cikliskā komponente, % GDP (Padome)
1995	10999,0	11208,8	-1,9	x	12713,2	-13,5	x
1996	11279,0	11743,5	-4,0	x	13299,6	-15,2	x
1997	12287,3	12297,5	-0,1	x	13886,1	-11,5	x
1998	13069,4	12942,5	1,0	x	14472,5	-9,7	x
1999	13439,0	13694,3	-1,9	x	15059,0	-10,8	x
2000	14190,9	14581,3	-2,7	x	15645,4	-9,3	x
2001	15087,6	15451,8	-2,4	x	16231,9	-7,0	x
2002	16161,2	16578,1	-2,5	x	16818,3	-3,9	x
2003	17524,7	17875,4	-2,0	x	17404,8	0,7	x
2004	18986,5	19236,5	-1,3	x	17991,2	5,5	x
2005	21026,3	20540,1	2,4	x	18577,7	13,2	x
2006	23525,9	21712,5	8,4	x	19164,1	22,8	x
2007	25881,0	22596,1	14,5	x	19750,6	31,0	x
2008	25014,9	23109,9	8,2	x	20337,0	23,0	x
2009	21453,3	23200,7	-7,5	x	20923,5	2,5	x
2010	20493,6	23096,8	-11,3	-4,3	21509,9	-4,7	-1,8
2011	21781,6	23041,7	-5,5	-2,1	22096,4	-1,4	-0,5
2012	22682,1	23145,2	-2,0	-0,8	22682,9	0,0	0,0
2013	23210,2	23477,0	-1,1	-0,4	23269,3	-0,3	-0,1
2014	23654,7	23760,5	-0,4	-0,2	23855,8	-0,8	-0,3
2015	24426,0	24319,1	0,4	0,2	24442,2	-0,1	0,0
2016	24859,2	24965,4	-0,4	-0,2	25028,7	-0,7	-0,3
2017	25800,7	25611,3	0,7	0,3	25615,1	0,7	0,3
2018	26906,2	26445,4	1,7	0,7	26201,6	2,7	1,0
2019	27497,5	27250,0	0,9	0,3	26788,0	2,6	1,0
2020	25573,1	28036,6	-8,8	-3,3	27374,5	-6,6	-2,5
2021	25834,7	28847,6	-10,4	-3,9	27960,9	-7,6	-2,9
2022	26747,1	29647,2	-9,8	-3,7	28547,4	-6,3	-2,4
2023	27388,6	30492,9	-10,2	-3,8	29133,8	-6,0	-2,3

SIP Vademecum 2019 elasticitātes koeficients

0.378

Avots: FM, CSP, Padomes aprēķini